

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för utbildningsvetenskap

Förskolan – en start på det livslånga lärandet

En studie om förskollärares förhållningssätt

Erika Lind
Camilla Sheikhnur Jansson

2014

Examensarbete, Grundnivå (yrkesexamen), 15 hp
Didaktik
Förskolläraryrket

Handledare: Cresantus Biamba
Examinator: Annie Hammarberg

Lind, E & Sheikhnur Jansson, C (2014). *Förskolan – en start på det livslånga lärandet. En studie om förskollärares förhållningssätt kring barns lärande*. Examensarbete i didaktik. Förskolläraryrket. Akademin för utbildning och ekonomi. Högskolan i Gävle.

Sammanfattning

Syftet med detta examensarbete är att undersöka förskollärares arbetssätt för att utmana och stimulera barn i deras lärande på förskolan samt hur barnens möjligheter till lärande påverkas utifrån förskollärares förhållningssätt. Undersökningen bygger på en kvalitativ intervjustudie där intervjuer görs med sex förskollärare på fyra olika förskolor i en medelstor svensk stad.

Resultatet i studien visar olika faktorer som förskollärarna anser påverkar barnen i deras lärande samt förskollärares roll i detta. Studien innefattar även förskollärarnas uppfattning av vad som är betydelsefullt lärande för barn att erfa i förskolan samt deras uppfattning av förskolan som en undervisande verksamhet och deras syn på den egna yrkesrollen. Det framkommer i studien att alla respondenterna upplever att förskolan har, genom revideringen av läroplanen, utvecklats till att ha en ökad fokus på lärande. Förskollärarna anser att detta även har påverkat deras yrkesroll på ett positivt sätt. Resultatet i studien visar ett likartat förhållningssätt kring barns lärande hos samtliga förskollärare samt likheter med resultat från tidigare forskning.

Nyckelord: *Arbetssätt, barns lärande, didaktik, förhållningssätt, profession*

Innehåll

1. Inledning	1
1.2 Syfte och övergripande frågor	2
1.3 Disposition	2
1.4 Bakgrund	2
Förskolans utveckling.....	2
Förskolläraprofessionens utveckling.....	3
Läroplan för förskolan.....	4
2. Teoretisk presentation	4
2.1 Didaktik	4
2.2 Begreppsförklaring	5
Profession.....	5
Det kompetenta barnet.....	5
Barnsyn.....	6
Undervisning.....	6
Informellt lärande.....	6
Formellt lärande.....	7
2.3 Aktuell forskning	7
Lärande i förskolan.....	7
Förskollärarens profession och betydelse för barns lärande.....	8
2.4 Sociokulturella perspektiv	11
Sammanfattning av teoretisk presentation	13
3. Metod	14
3.1 Metodval	14
3.2 Val av undersökningsgrupp	15
3.3 Tillvägagångssätt	15
3.4 Bearbetning av data	16
3.5 Studiens tillförlitlighet	16
4. Resultat	17
4.1 Ökat fokus på barns lärande i förskolan	17
4.2 Undervisning i förskolan	18
4.3 Yrkesrollens förändring och synen på den egna lärarrollen	19
4.4 Didaktikens plats i förskolan	20
4.5 Betydelsefullt för barns lärande	21
4.6 Utmana och stödja barn i deras lärande	22
4.7 Begränsningar i barns lärande	23
4.8 Viktiga kunskaper att erfaras i förskolan	24
Sammanfattning av resultat	25
5. Diskussion	27
5.1 Metod diskussion	27
5.2 Resultatdiskussion	28
5.3 Förslag på fortsatta studier	33
Referenser	34
Bilaga A.....	36
Bilaga B.....	37
Bilaga C.....	38

1. Inledning

Idag framgår det utifrån forskning, politiska beslut samt Läroplan för förskolan, Lpfö 98 (Skolverket, 2010) att det skett en utveckling inom förskolan mot ett ökat fokus på barns lärande. Detta leder till ökade krav på förskollärarens kompetens för att kunna tillgodose de krav som idag finns inom yrket. Det blir tydligt genom en utvidgad förskolläraryrkesutbildning och av läroplanens tydliggörande av förskollärarens ansvarsområden för barns utveckling och lärande. I Lpfö 98 blir det tydligt att förskolans verksamhet ska bidra till en helhet av omsorg, lärande och utveckling utifrån de strävansmål som ska arbetas efter i förskolans verksamhet. Hur arbetet ska ske för att eftersträva målen i läroplanen utgår från pedagogernas perspektiv, kompetens och förhållningsätt.

Det framgår av Skolverket (2010) refererad i Sheridan, Williams, Sandberg och Vuorinen (2011) att den reviderade läroplanen för förskolan och den förskolläraryrkesutbildning som finns idag bidrar till en stärkt yrkesroll hos förskollärarna. Yrkesrollens profession har höjts utifrån förskolans ökade fokus på lärande och kvalitet. Sheridan et al. (2011) anser att denna utveckling har skett utifrån ökade förväntningar på förskolan då barnen idag ses som kompetenta individer och delaktiga i sitt lärande.

Våra erfarenheter från vår verksamhetsförlagda utbildning har bidragit till frågor kring förskollärarens förhållningsätt till barns lärande i förskolan. Vi upplever att det råder delade meningar huruvida förskolan är en plats för undervisning eller endast för erfarenheter. Vi har mött förskollärare med olika inställningar till hur barn lär i förskolan och varför, vilket vi även kan koppla till vilken barnsyn som genomsyrar verksamheten. Vi frågar oss vad som kan begränsa eller lyfta barn i deras lärandeprocess och vilken roll förskolläraren har i detta. Vi frågar oss även om det i och med ett ökat fokus på lärande i förskolan har påverkat förskollärarens förhållningsätt till ett formellt lärande eller om deras förhållningssätt reflekterar ett informellt lärande. Under vår utbildning har vi även utvecklat ett intresse för didaktikens betydelse i förskollärarens vardagliga arbete med barnen samt vilka didaktiska kunskaper som finns i olika verksamheter och hur dessa kunskaper används.

I dagens samhälle vistas de flesta barnen i Sverige i förskolan, ofta redan från ett års ålder. Förskolan är en plats där barnen spenderar en stor del av sin dag, då deras vårdnadshavare arbetar eller studerar. Detta gör att förskolan är en social plats där barns erfarenheter och kunskaper utvecklas tidigt inom många olika områden. I förskolans vardag sker många olika sorters lärande både mellan barn och vuxna i spontana och planerade aktiviteter. Barnens lärande och utveckling i förskolan sker till största del i samspel med andra och vi har därför valt att utgå från ett sociokulturellt perspektiv (Smidt, 2010) i vårt arbete. I vårt sökande av litteratur kring barns lärande i förskolan anser vi att det saknas forskning angående förskollärarens perspektiv av barns lärande. Vi vill därför synliggöra förskollärares förhållningsätt till barns lärande och hur detta påverkar deras arbetssätt samt barnens möjligheter till lärande i förskolan.

1.2 Syfte och övergripande frågor

Med denna studie vill vi ta del av hur förskollärarna arbetar för att stimulera och utmana barn i deras lärande samt vad de anser är betydande faktorer för att ett lärande ska ske utifrån deras förhållningssätt. Studien undersöker även förskollärarnas uppfattning om huruvida förskolan har utvecklats till att bedriva mer undervisning.

Studiens syfte är att klargöra frågorna

- Hur anser förskollärarna att de arbetar med barns lärande i förskolan?
- Hur anser förskollärarna att barns möjligheter till lärande påverkas av deras förhållningssätt?

1.3 Disposition

Detta examensarbete har som avsikt att beskriva förskollärarens perspektiv på barns lärande samt att ta del av förskollärarnas arbetssätt. Studien behandlar även förskollärarnas förhållningssätt och attityd till barns lärande. I kapitel ett beskrivs även syftet och övergripande frågor som behandlas i examensarbetet samt förskolans och yrkesprofessionens utveckling genom tiderna även läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010)

Kapitel två: Bakgrund. I avsnittet presenteras definitioner av olika begrepp, teoretisk utgångspunkt samt aktuell forskning.

Kapitel tre: Metod. I detta kapitel redovisas hur undersökningen genomförts och här motiveras även studiens metodval. Undersökningsgrupp och vårt genomförande samt bearbetning av data och etiska ställningstagande redovisas i kapitlet.

Kapitel fyra: Resultat Här redovisas studiens resultat i åtta delar och avslutas med en sammanfattning av resultatet.

Kapitel fem: Diskussion. Examensarbetets avslutande kapitel inleds med en metoddiskussion. Därefter följer en diskussion med utgångspunkt från studiens resultat i relation till teori samt aktuell forskning.

1.4 Bakgrund

Förskolans utveckling

I arbetet beskrivs en bakgrund till förskolans utveckling för att kunna ta del av hur förskolans betydelse och barns lärande har förändrats. Det första namnet som kommer upp då det handlar om förskolans historia är barnkrubba. Den första barnkrubban startades i Stockholm 1854, den skulle ta hand om ensamstående arbetande mödrars barn (Martin Korpi, 2006). Den var behovsprövande och mödrarna behövde ett intyg från fattigvården. Barnkrubban var öppen från 07.00 till 19.00 och här fick barnen 3 mål mat per dag. När det gäller att arbeta med barns lärande och utveckling existerade det inte då personalen helt saknade utbildning (a.a.).

År 1909 var det en storstrejk i Sverige vilket ledde till att flera barnkrubbor öppnades då flera fäder nu saknade arbete och att mödrarna var tvungna att arbeta för att försörja familjen. Att som ensamstående mor ha en plats på en barnkrubba innebar i dessa tider att de inte behövde lämna ifrån sig sina barn till barnhem eller fosterhem. Dessa barnkrubbor drevs av antingen kyrkan eller stiftelser och finansierades genom kollekt, donationer och filantropi (Martin Korpi, 2006).

År 1896 startades Kindergarten eller Barnträdgårdar i Sverige utifrån Freidrich Fröbels (1782-1852) pedagogiska filosofi. Till en början fick dessa barnträdgårdar lite uppmärksamhet. Barnträdgårdarna var öppna 3-4 timmar per dag och drevs i rent pedagogiskt syfte av privatpersoner (Martin Korpi, 2006). Verksamheten finansierades genom en avgift på 40 öre/dag. Detta innebar att den riktade sig till barn från välbärgade familjer och fungerade som ett stöd i barnfostran. Några utgångspunkter som ingick i Fröbels filosofi som än idag finns som fokus i förskolan är betydelsen av leken för barnets utveckling. Fröbel anses av många som grundaren av förskolan. 1904 startades den första folkbarnträdgården av systrarna Ellen och Maria Moberg. Deras mål med folkbarnträdgården var att den skulle vända sig till alla barn mot en låg avgift eller vara helt kostnadsfri (a.a.).

Fröbels pedagogik dominerade fram till 1930-talet, nu uppmärksammades en del av pedagogiken som ”förmedlingspedagogik” och förändringar påbörjades. Pedagogiken inriktades mer på barnet och förhållningssättet hos den vuxne. Barnets intressen och möjlighet till valfrihet ses som en stor del i förskolans arbetssätt och Jean Piagets (1896-1980) kognitiva teorier får mer plats inom förskolan (Martin Korpi, 2006).

År 1968 tillsätter regeringen en utredning kallad barnstugeutredningen (SOU 1972:26 och 27) och nu grundas begreppet ”förskola” som ett samlingsnamn för barnomsorgen i Sverige. Barnstugeutredningen blir klar 1972 och lägger grunden för en lag för förskolan som införs 1975. Den läroplan som finns nu införs 1998 och samtidigt flyttas barnomsorgens ansvar från socialdepartementet till utbildningsdepartementet. Läroplanen från 1998 revideras 2010, nu ställs högre krav på barns lärande och utveckling (Martin Korpi, 2006).

Förskolläraryrkesrollens utveckling

I arbetet presenteras en bakgrund till förskolläraryrkesrollens utveckling historiskt sett för att se hur förskolans ökade fokus på lärande sätts i förhållande till yrkesrollens utveckling. Redan kring sekelskiftet startade de första utbildningarna för dem som ville arbeta inom barnomsorgen. Samma år som Kindergarten öppnades i Stockholm 1896 utvecklades även en ettårig utbildning. Därefter så uppkom det ett flertal seminarier, där eleverna fick en praktisk utbildning i hur arbetssättet bör utföras (Fagerli, Lillemyr & Søbstad, 2001). År 1944 så fanns det sju seminarier runt om i Sverige och dessa hade tillkommit på en enskild basis. Seminariernas historia sträcker sig under några decennier och var ofta förlagda på olika institutioner där barn fanns. År 1962 startade de första statliga seminariet i Malmö och det utformades riktlinjer för förskolläraryrkesrollens utbildning. Runt 1970

var antalet barnskötare och förskollärare lika många runt om i landet och då fanns en tydlig hierarki inom yrkesgrupperna. (Fagerli, Lillemyr & Søbstad 2001). I dagens förskolor finns inte en lika tydlig skillnad mellan yrkesrollerna, de har lika arbetsuppgifter och roll i verksamheten. Dock så visar läroplanen på skillnader eftersom det där tydligt framgår vilket ansvar förskolläraren har när det bl.a. gäller barns lärande och utveckling.

Läroplan för förskolan

Det framgår i förskolans läroplan (Skolverket, 2010) att förskolans uppdrag är att ”lägga grunden för ett livslångt lärande samt utgå från en helhetssyn kring utveckling, omsorg och lärande” (Skolverket, 2010, s.5) I läroplanens riktlinjer för utveckling och lärande (2.2) framgår det att verksamheten ska formas efter en öppen, lustfylld miljö där barnen stimuleras och utmanas i deras lärande. Barnens intressen samt leken ska ligga till grund i deras erövrande av nya kunskaper.

I revideringen av Läroplanen för förskolan 2010 så förtydligades förskollärarens ansvar för arbetet i barngruppen. Förskollärarens ansvar innebär att alla barn ska ges möjlighet:

- För utveckling och lärande och samtidigt stimuleras att använda hela sin förmåga
- Upplever att det är roligt och meningsfullt att lära sig nya saker
- Ställs inför nya utmaningar som stimulerar lusten att erövra nya färdigheter, erfarenheter och kunskaper
- Få stöd och stimulans i sin sociala utveckling
- Stimuleras och utmanas i sitt språk och kommunikations utveckling, matematiska utveckling, samt i sitt intresse för naturvetenskap och teknik

(Skolverket, 2010 s.11).

2. Teoretisk presentation

I detta kapitel ges en översikt av didaktik för att sedan belysa olika centrala begrepp i studien. Därefter ges en redogörelse av tidigare forskning kring barns lärande och förskollärarens profession. Avslutningsvis så ges även en överblick av det sociokulturella perspektivet.

2.1 Didaktik

Vi vill belysa didaktikens plats i förskollärarens arbetssätt och har därför valt att gå in mer på vad didaktik är. Didaktik är en form av planeringsteori som används som en struktur för att planera, genomföra och utvärdera genomförda aktiviteter inom t.ex. förskolans värld (Fagerli, Lillemyr & Søbstad, 2001). Didaktikens betydelse kan se olika ut i olika länder, den didaktiken som vi riktar in oss på är den svenska synen på didaktik. Didaktik kan även ses som en utgångspunkt i varje lärandetillfälle eftersom dessa ofta byggs upp av olika val som läraren gör gällande innehåll, undervisningsmetod etc. Didaktiken befinner sig mellan både det praktiska och det pedagogiska och genom ett didaktiskt tänkande kan ett samband mellan dessa skapas (Östman, 2000).

Enligt Pramling och Pramling Samuelsson (2011) är didaktiken ett begrepp som numera ofta återkommer inom förskolan. Det är ett mer fokus på lärande i dagens förskolor med en pedagogisk inriktning där de didaktiska frågorna är viktiga att förhålla sig till.

Sheridan et al. (2011) skriver om didaktiska kompetenser som innefattar relationen mellan lärande och samspel utifrån frågor om ”Vad” ”Hur” ”Varför”. Didaktisk kompetens påverkas av andra kompetenser av och för barns lärande, som kunskap om hur barn lär och utvecklas samt kunskap om att skapa lärandetillfällen för barnen. Även normer och värderingar av lärandets form finns i förskollärarens didaktiska kompetens, det är därför av vikt att förskolläraren reflekterar kring sin uppfattning av vad barn i förskolan bör lära sig samt hur lärandet sker.

2.2 Begreppsförklaring

Här beskrivs några begrepp som kommer finnas med i texten.

Profession

Brante (2009) beskriver att ”professioner är yrken som baserar sin verksamhet på vetenskaplig forskning” (s.15). Det framgår av Brante (2009) att en profession grundas i teoretisk kunskap via utbildning som leder till examina. Av denna definiering blir det tydligt att förskollärare numera är en profession. Kuisma och Sandberg (2008) menar att förskollärarens profession framgår tydligt i läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010). Förskolläraren har ansvaret att skapa lärandetillfällen för barnen som stimulerar deras kognitiva och sociala lärande. För att möta dessa krav så måste förskollärarens profession byggas på en omfattande teoretisk utbildning kring barns utveckling och lärande samt kompletteras med praktisk erfarenhet tillsammans med andra kunniga inom förskolans verksamhet. Kuisma och Sandberg (2009) menar att förskollärarens profession utvecklas ständigt då de måste förhålla sig till nya krav och samhällets utveckling.

Vidare så menar de att Skolverket (1999) fastställer att förskollärare ska besitta kunskap för att kunna arbeta konkret med läroplanen genom att välja och planera aktiviteter utifrån de mål som ska eftersträvas. Förskollärarens profession ska även innehålla kompetens för att utvärdera den verksamhet som bedrivs samt olika lärprocesser hos barnen. En del av förskollärarens professionalism utgör att undervisa utifrån pedagogiska syften samt främja barns lärande genom att skapa lärandetillfällen. Professionen ska även innehålla en etisk hållning som genomsyrar den professionella rollen. I författarnas studie framgår det att fortbildning, reflektion, vidareutveckling och erfarenhet är avgörande faktorer för förskollärarnas professionalism. De anser att detta måste ske kontinuerligt med praktisk erfarenhet för att förskollärarnas profession ska utvecklas (a.a.).

Det kompetenta barnet

Sommer (2005) beskriver att det kompetenta barnet ses som ett barn som är aktivt i sitt lärande och inte endast en mottagare av färdig kunskap. Barnet ges möjligheter att vara delaktig, nyfiken och att vara i centrum. Att ha en tilltro och respekt till barnets kunskaper

och färdigheter är att se barnet som en kompetent individ. Ett barn är fullt av förmågor och är delaktig i sin egen utveckling vilket innebär att vuxna bör möta barn med hänsyn och se deras möjligheter, inte endast deras begränsningar. I förskolan ges barnen goda förutsättningar att söka egen kunskap genom att få undersöka och pröva sig fram. Det finns även en respekt för barns tidigare erfarenheter och kunskaper som en tillgång i samspelet mellan barn och vuxna. Barnet har egna tankar som är viktigt att de vuxna tar del av för att närma sig deras perspektiv.

Barnsyn

Barnsyn enligt Pramling Samuelsson, Sommer och Hundeide (2010) handlar om hur vuxna reflekterar i sitt sätt att tänka och tala om barn samt hur de väljer att bemöta dem. Barnsynen styr våra förväntningar på barn och vårt förhållningssätt mot barnen. Genom att uppmärksamma barns erfarenheter, kunskaper och uppfattningar, kan det hjälpa oss att närma oss deras perspektiv. Att inta barns perspektiv stärker vår syn på barn som kompetenta individer. Lärares barnsyn påverkar arbetssättet i förskolan då barnsynen reflekteras i handlingar och bemötandet från läraren (a.a.).

Undervisning

Statens offentliga utredningar (SOU) benämner undervisning som ”läroplansstyrda processer under lärares ledning som syftar till fostran och inhämtande av kunskaper och värden” (SOU 2002:121 s.156). Utredningen kom fram till att ordet undervisning ska finnas med i läroplaner för Sveriges olika skolreformer. Undervisning i dag ses som ett begrepp som innebär att lärare och barn tillsammans reflekterar och kommunicerar, vilket kan leda till olika läroprocesser hos barnet. Idag ses läraren som en vägledare än som tidigare en förmedlare (a.a.).

I Skollagen framgår det att förskolan bedriver undervisning. I ett antal paragrafer framgår det att förskolläraren har ett ansvar för förskolans undervisning.

13 § Endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen.

15 § En legitimerad lärare eller förskollärare har ansvar för den undervisning som han eller hon bedriver.

Informellt lärande

Det informella lärandet är spontant lärande som inte är styrt eller strukturerat utifrån något förutbestämt. Det informella lärandet styrs mer av individen själv och kan även skapas i samspel med andra om det sker på deras initiativ. Det som är väsentligt för detta lärande är individens egna intressen och det sker frivilligt dock så kan det även ske inom skolans väggar (Jensen, 2011).

Formellt lärande

Det formella lärandet är ofta något som sker inom skolans värld och där finns det någon som lär ut, som t.ex. en lärare. Formellt lärande innebär en förutbestämd planering som ska genomföras, den är organiserad. Formellt lärande handlar om planering, kursplaner och mål som ska uppfyllas. Det innebär en del regler och styrning och så lite som möjligt lämnas åt slumpen (Jensen, 2011).

2.3 Aktuell forskning

Lärande i förskolan

I Broström (2012) framgår det att förskolan är på väg att utvecklas mot en form av tidig skolgång med ett ökat fokus på tidig inläring av b.l.a. matematik och läskunnighet. Denna utveckling baseras på ekonomiska och politiska intressen. Undervisning är inte ett begrepp som tidigare associerats med förskolan då barns holistiska utveckling och ett lekfullt lärande varit en ledande inställning i förskolan. Även Sheridan, Williams, Sandberg & Vuorinen (2011) belyser i sin studie att förskolan har utvecklats till ett första steg i utbildningssystemet med en läroplan med strävansmål för barnens utveckling och lärande. Det framgår tydligt i den reviderade läroplanen att det finns en ambition att utveckla förskolan mot ett mer fokuserande på lärande.

Det framgår dock av Broström (2012) att förskollärare överlag har en stark syn på att förskolan bör vara något annat än formell utbildning. Det framgår även att ett ökat fokus på barns lärande i förskolan kan ge konsekvensen att det spontana lärandet och den fria lekens lärande åsidosätts. Broström (2012) belyser att en ökad politisk kontroll över förskolan kan leda till fler aktiviteter som är initierade av vuxna utifrån de krav de har på sig från politiskt håll, istället för att barnen ges möjlighet till delaktighet och inflytande i verksamheten. Detta leder till ett annat perspektiv på barn och en annan barnsyn kring deras förmåga och utveckling, att barn är kompetenta individer från tidig ålder (a.a.).

I Nuets didaktik nämner Jonsson (2011) att lärande innebär en form av internalisering. På t.ex. förskolan ges barnen möjlighet att ta till sig ny kunskap genom ett samspel med andra barn. Jonsson (2011) menar vidare att lärande blir då en fråga om att skaffa sig kunskap på individuell nivå men även i samspel med andra, i grupp. Vidare i sin studie refererar Jonsson (2011) till Socialstyrelsen (1975; 1987; 1990) då det gäller styrdokumentens förändring. Tidigare låg fokus på omsorg och fostran dock så fanns även lärande på förskolan tidigare men idag finns en tydligare inriktning på barns lärande. År 2004 genomförde Skolverket en kartläggning som Jonsson (2011) tar upp och den omfattade pedagogernas syn på begreppet lärande. Kartläggningen kom fram till att begreppet uppfattas på olika sätt av olika pedagoger. Några uppfattade lärande som inriktad kunskap utifrån barnens intressen och behov medan några såg det som en form av att förskolan blir mer lik skolan (a.a.).

Förskolan ska möta barnet på dess nivå och utifrån det skapa en utveckling till ett lustfyllt lärande och inte vara en verksamhet som bedömer barnet utifrån dess kunskap inom olika ämnen. Förskolan ska genomgående vara en plats för en form av pedagogisk verksamhet som innebär ”ett sammanhang med mål för vad som ska läras och olika processer och situationer som gör detta möjligt” (Jonsson, 2011.s.14). Vidare så menar Jonsson (2011) att förskolans uppdrag står kvar efter revideringen av läroplanen. Detta uppdrag innebär en helhetssyn kring barnet som handlar om omsorg, fostran och lärande dock så innebär revideringen av läroplanen att det finns ett ökat fokus kring olika ämneskunskaper samt en kvalitetsutveckling av förskolan genom t.ex. dokumentation och reflektion

Förskollärarens profession och betydelse för barns lärande

Broström (2012) menar att förskollärarens förhållningssätt har betydelse för barnens utveckling och lärande i förskolan. Förskolläraren bör ge barnen lärandetillfällen genom att kunna fånga barnens intresse, idéer och stötta barnen vid behov. Genom erfarenhet och kunskap så kan förskolläraren exempelvis välja att lära barnen att undvika en konflikt eller använda situationen till ett tillfälle för barnen att upptäcka och få insikt i andras normer och värderingar samt ta del av andra människors perspektiv. Detta är en viktig grund för att fungera i sociala samspel och leva i ett samhälle. Förskolan ska vara en plats där barnen lär sig grundläggande men viktiga kunskaper för framtiden. Det ska inte enbart handla om en förberedelse inför skolan. I detta lärande är förskolans sociala miljö en viktig mötesplats för barn och vuxna (a.a.).

Vidare beskriver Broström (2012) även hur OMEP (Organisation Mondiale pour l'Éducation Prèscolaire) antog en resolution i Göteborg 2011 som innefattar barns rätt och glädje till att lära genom lek. Denna rätt till en lustfyllt lärande genom leken kan förskolan bidra med och vara en plats där barnen får möjlighet till att utveckla sin kreativitet, fantasi, ett öppet sinne och en uttrycksfullhet. På förskolan ges barnen tillfälle till att leka med både andra barn men även med vuxna som genom leken kan skapa ett lustfyllt lärande. Vidare menar Broström (2012) att förskollärare bör vara beredda på att följa barnens initiativ och intresse. Det krävs att förskolläraren är flexibel i sitt tänkande och inte endast följer en planering kring olika lärandemål som är bestämda i förväg. Detta arbetssätt är mer utmanande men gynnar barnens lärande. Genom att använda en pedagogik som denna kan förskolläraren följa barnens fokus men samtidigt omvandla det till en form av akademisk kunskap som är av betydelse för barnen i deras vidare utveckling och lärande (a.a.).

Harwood, Klopper, Osanyin och Vanderlee (2013) menar ur ett internationellt perspektiv att det är av betydelse att ha en positiv inställning till sin profession för att kunna lära ut till andra. Harwood et al. (2013) refererar till Goodfellow (2001) där det framgår att förskollärare ofta ses som omvårdnadsgivare, en förespråkare för barnen samt en person som är delaktig i barns utveckling och i en grundläggning av deras normer och värderingar. Förskolläraren har alltså en viktig men samtidigt komplex roll som kräver ett målinriktat tänkande och varierade kunskaper för att vara i nuet med barnen och agera utifrån deras upplevelser. Noddings (2001) refererad i Harwood et al. (2013) menar att

tidigare har förskollärare inte sett sig själva som starka i sin yrkesroll som lärare utan mer att de haft en roll som omvårdare. Idag finns det en ökad medvetenhet kring förskollärares betydelse för samhället och barns utbildning, vilket leder till att förskollärarna ser sig mer som professionella i sin yrkesroll (a.a.).

Sheridan et al. (2011) tydliggör förskollärarnas ökade ansvar av dokumentation och utvärdering av verksamheten samt barns lärprocesser. Läroplanen belyser även didaktiska frågor för förskolläraren att förhålla sig till i arbetet med barns lärande. Dock finns inga direktiv kring hur de konkret bör arbeta efter dessa strävansmål, det är upp till den enskilde förskollärarens förmåga att tolka dem och använda målen konkret i arbetsprocesser. I denna process påverkas även barnens möjligheter till lärande av förskollärarens barnsyn samt förhållningsätt till kunskap och barns lärande. Sheridan et al. (2011) anser att läroplanen betonar förskollärarens professionalism samt att denna utveckling av förskolan har stärkt förskolan som en utbildningsform samt höjt förskolans kvalitet (a.a.). Sommer, Pramling och Hundeide (2010) i Sheridan et al. (2010) menar även att detta fokus på lärande är av betydelse, då barnen ses som kompetenta individer. Samtidigt så menar Bruner (1996) i Sheridan et al. (2011) att förskollärarens förhållningsätt är av stor betydelse då det kommer till att kunna se barnet som en kompetent individ, vilket är avgörande för vad barnet lär sig i förskolan.

I studien av Sheridan et al. (2011) framgår det att förskollärare har olika uppfattningar kring barns lärande i förskolan och de belyser att en del förskollärare menar att barnen behöver utvecklas socialt innan de kan ta del av andra kunskaper inom olika ämnen. Förskolan bidrar till den sociala utveckling som barnen behöver för att utveckla andra kunskaper i skolan. Andra förskollärare har en bredare syn på barns kunskapsskapande där fokus finns i att barnen ska erfara kunskaper inom många olika områden och ämnen på förskolan. Dock framgår det i studien att det finns en gemensam uppfattning av att barn bör lära genom leken och i vardagliga situationer, i kommunikation och samspel med andra, genom att undersöka och prova sig fram (a.a.).

Studien visar även att förskollärarna anser att barnens intresse ska ligga som utgångspunkt i deras arbetsprocesser samtidigt som det ska vara möjligt att skapa ett intresse hos barnen utifrån förskollärarens kunskaper av barns lärprocesser och det individuella barnet. Det är viktigt att se alla barns individuella behov för att på bästa sätt kunna utmana dem inom olika områden och se den utveckling som sker. Det framgår att förskollärarna menar att barnen måste utmanas till att själva reflektera och hitta svar medan deras uppgift är att få barnen att upptäcka själva och hitta lösningar tillsammans, inte ge dem rätt svar (Sheridan et al. 2011).

Vidare så menar Marton (1980) refererad i Sheridan et al. (2011) att en lärare bör besitta fyra kompetenser, den första är social kompetens, som är viktig för att kunna kommunicera med barn samt vara engagerad i barnen. Den andra kompetensen handlar om den pedagogiska kompetensen, som innebär att ha kunskap om barns lärande och utveckling utifrån aktuell forskning, den tredje kompetensen är att ha kunskap i det man

lär ut till barnen och den sista kompetensen är den didaktiska kompetensen. Det betyder att läraren kan skapa medvetna lärandemöjligheter inom olika områden (a.a.).

Sheridan (2001, 2009) och Sylva et al. (2004, 2010) i Sheridan et al. (2011) menar att även då förskollärarna bör besitta kompetensen att skapa lärandetillfällen för barnen så talas det mycket om förmågan att ta vara på ”här och nu” situationer där förskolläraren är närvarande och medveten för att ta vara på möjligheter till lärande som uppstår spontant i olika situationer. Emilson (2008) refererar i Jonsson (2011) har i sin studie kommit fram till att pedagogers förhållningssätt har betydelse för barns deltagande och inflytande i verksamheten. Emilson menar att lärare bör utveckla en förmåga till att inta ett barns perspektiv och en förståelse samt även kunna föra en dialog med barnen på deras nivå. Jonsson (2011) refererar även till en amerikansk studie genomförd av Thomason och La Paro (2009). I den framgår att en positiv miljö och pedagogens lyhördhet för barnens behov är mer tydligt i barngrupper med färre barn. Den amerikanska studien visar även ett samband mellan högre utbildning och förmågan att kunna lyssna och visa en förståelse för barnens situation på förskolan.

En annan betydelse då det kommer till barnens lärande är pedagogernas inställning till det lärande som sker på förskolan. Jonsson (2011) belyser en australiensisk studie (Berthelsen, Brownlee & Boulton-Lewis 2002) kring den pedagogiska verksamheten samt personalens uppfattning kring begreppen kunskap och lärande. I studiens resultat framgår det att den personal som visade stor kunskap och förståelse av betydelsen mellan förhållandet undervisning och lärande, mer frekvent engagerade sig i att göra barnen mer delaktiga i olika lärandesituationer (a.a.).

Ett resultat som Jonsson (2011) kommit fram till i sin avhandling om vad som är viktigt att barn lär sig i förskolan så belyser resultatet betydelsen av det sociala samspelet men även den personliga utvecklingen hos barnet. Att samspela med andra både vuxna och andra barn kräver en form av kommunikation och här kan språket även tränas upp. Att kunna samspela och kommunicera med andra skapar en gemenskap samtidigt som barnens självförtroende stärks i dessa situationer dock så har pedagogen en viktig roll i dessa processer. Det handlar om att kunna skapa en arbetsform som kan utveckla och stärka barnen i deras lärande (a.a.).

Det framgår i en studie av Kuisma och Sandberg (2008) att den svenska läroplanen för förskolan ger tydliga direktiv av förskollärarens yrkesroll, där förskolans uppdrag är att vara ett första steg i barnens utbildning och livslånga lärande. Carlgren och Marton (2000) i Kuisma och Sandberg (2008) menar att förskollärarens roll innebär att problematisera och reflektera över vad det betyder att lära sig utifrån begreppen ”hur” och ”vad” för att främja lärandesituationer för barnen. Kuisma och Sandberg (2008) belyser att förskolans pedagogiska verksamhet som ska drivas utifrån läroplanen,

Lpfö 98 kräver yrkeskompetens. De nämner förmågan att konkretisera målen i läroplanen, välja och organisera innehåll samt att utvärdera verksamheten och lärandeprocesser. Det krävs också kompetens för att undervisa utifrån sina pedagogiska

syften, skapa goda förutsättningar för lärande samt situationer som främjar barnens lärande. (a.a.).

Kuisma och Sandberg (2008) menar att förskollärarnas pedagogiska och teoretiska kunskaper ökar barnens möjligheter till lärande och utveckling då förskolläraren kan utmana och stödja barnet i deras lärprocesser efter den kunskap som förskolläraren besitter av teoretiska kunskaper men även insikt i barnets kapacitet, behov och utveckling. Vidare menar de att yrkesrollen förändras efter nya krav som utvecklas för förskolans verksamhet. Hur den enskilde förskolläraren utvecklas i sin yrkesroll beror på dess vilja att möta nya utmaningar, vilket resulterar i att yrkesrollen kan komma att få en ojämn utveckling. För att utvecklas i yrkesrollen framgår det att fortbildning, gemensamma reflektioner samt praktisk erfarenhet krävs. Kunskap ändras med tiden vilket resulterar i att en förskollärare aldrig har utvecklats klart i sin yrkesroll (a.a.).

Det framgår av Kuisma och Sandberg (2008) att förskollärares professionalitet grundar sig i en hög utbildning med bred pedagogisk kunskap samt som innefattar didaktisk kunskap mer än andra yrkesroller inom verksamheten. Trots detta så visar studien att förskollärare inte ser sin yrkesroll att ha någon högre status än andra inom förskolan. Detta kan bero på förskollärarnas svårigheter att hävda sin professionalism och betydelse i samhället. (a.a.).

2.4 Sociokulturella perspektiv

I arbetet redogör vi för sociokulturella perspektiv som vi anser vara relevanta till vårt arbete. Jakobsson (2012) menar att de sociokulturella perspektiven bygger på gemensamma delar ur flera olika teorier. Inom de sociokulturella perspektiven så är Lev Vygotskij (1896-1934) ett ledande namn då han la grunden till denna tes. Smidt (2010) tar upp Vygotskij som menar att lärandet sker i sociala sammanhang utifrån historiska och kulturella erfarenheter. Barn konstruerar tankar och idéer genom sociala interaktioner med vuxna och barn som är mer kunniga. Vygotskij menar att barnet då når en ny nivå i den *proximala utveckling zonen*. Vygotskij menar även att olika redskap – *artefakter* förmedlar kunskap och utvecklar tankeprocessen hos människor. De främsta redskapen är språket, skriften och symboler. Inom förskolan så finns en mängd olika redskap som används med barnen och av barnen. Samtal och frågor är ett mycket centralt redskap tillsammans med barn men även räkneramsor, sånger, bilder, böcker samt tekniska redskap som datorer och lär plattor. Dessa verktyg förmedlar något människor emellan. Vygotskij kallar detta för *mediering*. Dessa begrepp är en del av barnets kunskapsutveckling som sker när barnet *internaliserar* erfarenheter och då på egen hand förstå och utveckla sin kunskap (a.a.).

Övergripande principer som är centrala i Vygotskijs teori kring lärande är att, barn utformar sitt lärande och utveckling sker i sociala sammanhang. Innan barnet utvecklas så sker ett lärande samt att språket är en viktig del i barns kognitiva utveckling.

I dagens Sverige så företräds det sociokulturella perspektivet av Roger Säljö, som utgått från Vygotskijs grundtankar men dock skapat sin egen innebörd. Han har utgått ifrån en del av de centrala begreppen i den sociokulturella teorin men skapat en egen innebörd och andra synsätt än Vygotskij. Säljö (2000) använder begreppet *appropriering* som ett av hans centrala begrepp, med detta menar han att människor lär sig att hantera intellektuella och fysiska redskap genom kommunikation i sociala situationer. Säljö (2000) menar att språket är ett viktigt redskap eftersom att vi genom språket kan ta del av andras erfarenheter. Lärandet skapas i sociala situationer när vi förmedlar och utbyter information och kunskap som kan bidra till ett eget lärande hos individen. Detta är en ständigt pågående process där vi människor är delaktiga aktörer för att skapa ett lärande. (a.a.). Likt Vygotskij anser Säljö (2000) att för att ett barn ska komma till nästa utvecklingszon så krävs det handledning av en mer kompetent person som kan stötta och vägleda barnet för att barnet sedan ska på egen hand kunna bemästra kunskapen. Säljö kallar detta stöd för ”kommunikativa stöttor” (Säljö, 2000, s.123).

Smidt (2010) nämner Levin som en efterträdare av Vygotskij inom det sociokulturella perspektivet. Levin menar också att lärandet sker i sociala sammanhang där barn kan lära av varandra genom samarbete samt där läraren är delaktig genom att arbeta aktivt med barnen. Läraren kan genom planering stödja och stärka barnens lärande med gemensamma mål där individens erfarenheter får uppmärksammas. Denna metod som Levine talade för benämns som *utvecklingspedagogik* (a.a.).

Smidt (2010) nämner även Bakhtin som en efterträdare av Vygotskij inom det sociokulturella perspektivet. Bakhtin ansåg likt Vygotskij att det yttre påverkar vår inre medvetenhet via mediering av kulturella redskap. Bakhtin menar att barnets utveckling sker i samspel med andra när yttre tankar påverkar vårt inre genom att vi tar till oss sådant som ger oss betydelse medan vi avvisar det som inte anses vara väsentligt för oss. Vad vi tar till oss i vårt inre som betydelsefullt skiljer sig mellan varje individ (a.a.). Sträng & Persson (2003) refererar till Bakhtin (1986) som menar att när vuxna kommunicerar med barn så är det centralt att den vuxne är anpassningsbar till barnens befintliga språkkunskaper samtidigt som de ska stärka och utveckla barns ordförråd.

Vidare perspektiv som grundar sig utifrån det sociokulturella perspektivet är *aktivitetspedagogiken* utifrån bl.a. John Dewey (1859 – 1952), en didaktiker som formade begreppet ”*Learning by doing*” *Aktivitetspedagogik* är en form som innebär att flera processer hör ihop för att skapa ett lärande (Hartman, Lundgren & Hartman, 2004). Dewey menade vidare att kunskap bör ha en anknytning till verkligheten för att skapa en betydelse. *Aktivitetspedagogiken* grundar sig att tillämpning, eftertanke och handling hänger ihop för att utveckla ett lärande. Deweys tankar kring aktivitetsteorin var att utbildning fungerade som en möjlighet för människan att utveckla sina kognitiva förmågor. Utbildningen och skolan ska ge eleven kunskap i att utveckla sin problemlösningsförmåga och kritiskt tänkande (a.a.).

Sammanfattning av teoretisk presentation

Förskollärarens arbetssätt och förhållningssätt är av stor betydelse då det gäller barns utveckling och lärande. Professionen har utvecklats under de senaste åren, rollen som förskollärare har stärks. Förskolläraryrket är en profession som omfattar teoretiska kunskaper och som stärks genom den reviderade läroplanen som finns för förskolan (Lpfö98). Detta är något som stärks av Kuisma och Sandberg (2008) som även menar att förskollärares arbetsuppgifter belyses i Lpfö98 men de menar även att professionen hela tiden kan utvecklas genom att ta del av ny forskning samt fortbildning och samhällets utveckling. Likt Kuisma och Sandberg (2008) anser Sheridan et al. (2011) att läroplanen har förtydligat förskollärarens ansvar för de pedagogiska och didaktiska arbetsprocesserna. Att använda ett didaktiskt arbetssätt är av betydelse då det handlar om att skapa lärande situationer för barnen. Som Fagerli et al. (2001) menar så innefattar det en planeringsteori som ett sätt att arbeta didaktiskt. Denna planeringsteori handlar om att kunna planera, genomföra och utvärdera verksamheten.

Jonsson (2011) menar att förskolan ska bedriva en pedagogisk verksamhet med ett didaktiskt tankesätt i såväl planerade som spontana situationer för barnens utveckling och lärande. Vidare belyser Jonsson (2011) att trots förskolans ökade inriktning mot lärande så har förskolan ett uppdrag att se till barnets helhets utveckling av omsorg, fostran och lärande. Harwood et al. (2013) belyser utveckling av förskollärarens yrkesroll från omsorgsgivare till lärare. Samtidigt menar de att yrkesrollen är komplex och har många olika uppgifter att förhålla sig till. Det är av betydelse att förskolläraren har en positiv inställning till sin profession för att kunna skapa en givande lärandemiljö för barnen (a.a.).

Ett stort fokus ligger i dag på lärande i förskolorna. Broström (2012) belyser i sin forskning att förskolan är mer på väg att likna skolan, det blir mer undervisning i förskolan än det var tidigare. I detta kapitel har vi nämnt betydelsen och skillnaden mellan det informella och formella lärandet. Det informella lärandet är något som sker under vår livstid, en spontan kunskap som inte styrs av något förutbestämt medan det formella lärandet är något som är styrt. Det formella lärandet sker oftast inom skolans väggar och innebär regler och styrning, här är det inte slumpen som styr som det kan vara i det informella lärandet.

Avslutningsvis så tar vi upp det sociokulturella perspektivet betydelse för vår studie. Vi tar upp Vygotskijs centrala delar i detta perspektiv är att barn utformar sitt lärande i ett socialt samspel med andra, här har förskolan en viktig roll. Han belyser även betydelsen av språket i detta lärande. I dagens Sverige så är Roger Säljö en företrädare för det sociokulturella perspektivet han menar också att språket är en stor del i barnens lärande.

3. Metod

I detta kapitel redogörs för val av metod och tillvägagångsätt. Inledningsvis förklaras val av metod samt undersökningsgrupp. Sedan beskrivs studiens genomförande och bearbetning av material. Kapitlet avslutas med etiska reflektioner samt ställningstagande av studiens tillförlitlighet.

Syftet med denna studie är att ta del av hur förskollärare arbetar för att stimulera barn i deras lärande samt vad de anser utifrån deras förhållningssätt är viktiga faktorer för att ett lärande ska ske. Vi vill även undersöka deras uppfattning hur och om förskolan utvecklats till att bedriva mer undervisning. Utifrån detta så har vi valt en del nyckelord som vi sedan använt då vi sökt i olika databaser såsom Libris, Higgins, Erik samt Diva. De nyckelord vi valt är förskollärares förhållningssätt, förskollärares arbetssätt med lärande, barns lärande i förskolan, förskollärares profession, didaktik i förskolan. Sökningarna på dessa nyckelord utfördes då vi ansåg de som betydelsefulla för att ta del av relevant forskning. Förskollärares förhållningssätt och attityd kring barns lärande har stor betydelse för förskolans kvalitet samt barnens grund i ett livslångt lärande.

3.1 Metodval

Studien genomfördes på tre förskolor i tre olika stadsdelar i en medelstor svensk stad. Vi har valt att använda oss av en kvalitativ intervjuform, vilket karakteriseras av att vi som undersökare vill ta del av respondenternas synpunkter kring utvalda ämnen (Bryman 2011). I kvalitativa intervjuer anser Bryman (2011) att det är av vikt att följa respondentens svar och ta del av dessa för att kunna ställa följdfrågor, han menar att det är av vikt att låta respondentens svar leda intervjun, för att undersökaren ska få djupa och detaljrika svar (a.a.). Med den kvalitativa intervjumetoden kan vi ta del av förskollärarnas förhållningssätt då Kvale och Brinkman (2009) menar att den kvalitativa metoden gör att vi kan ta del av individens perspektiv, detta sker genom ett samspel som uppstår mellan undersökare och respondent. Den kvalitativa intervjun ger en öppen dialog då intervjuaren visar ett genuint intresse, en öppenhet och respekt för respondentens svar.

Undersökningen består av enskilda intervjuer med förskollärare i en form av semistrukturerade intervjuer. Vi har utformat en intervjuguide med öppna frågor för att ta del av förskollärarnas perspektiv på barns lärande och verksamheten som en lärandemiljö. Vi utgick från intervjuguiden som ett underlag men valde att följa respondenternas svar med följdfrågor för att få djupare svar. Enligt Bryman (2011) är en intervjuguide användbar i en kvalitativ intervjumetod då undersökaren kan vara flexibel i den del intervjuguiden följs vilket ger möjlighet till följdfrågor samt öppna svar från respondenterna.

Då syftet med vår studie är att få fram förskollärares förhållningssätt och arbetssätt kring lärande så anser vi att semistrukturerad intervju är den mest lämpliga metoden för att få fram ett tydligt resultat i vår undersökning.

Bryman (2011) betonar betydelsen av att spela in intervjuerna för att underlätta analysen av samtalen samt vikten av att skriva ut intervjuerna för att få en komplett skildring av samtalen. Vi väljer därför att använda oss av en diktafon under intervjutillfällena, den underlättar processen av att skriva ut det väsentliga från samtalen då upprepade genomgångar av intervjuerna ger oss ett pålitligt resultat samt undviker missförstånd. Bryman (2011) nämner miljön kring intervjuerna, de bör genomföras i en ostörd miljö för att få en tydlig inspelning samt för att respondenten ska känna sig trygg i intervju situationen. Med detta i åtanke så genomfördes intervjuerna avskilt i förskolans kontor eller personalrum.

3.2 Val av undersökningsgrupp

Vi har ett målinriktat urval då vår studie inriktar sig på förskollärare med profession inom förskolan. Vi vill undersöka förskollärares förhållningssätt och arbetssätt kring barns lärande och vi anser att sex förskollärare är ett lämpligt antal att intervjua. För att uppnå detta valde vi att ta kontakt med tre förskolechefer på tre förskolor placerade i olika stadsdelar i en medelstor svensk stad. Vi skickade mail till berörda chefer där vi informerade om vårt examensarbete (bilaga A) och om intresse fanns att delta i vår studie. Responsen på vårt brev var positivt från alla berörda chefer och vi fick ett godkännande att ta kontakt med förskollärare på de tre utvalda förskolorna. Nästa steg blev att skicka ett informationsbrev via mail till berörda förskollärare (bilaga B) med en önskan att få två intervjuer per förskola. I informationsbrevet har vi följt vetenskapsrådets etiska riktlinjer för medverkan i en studie (Vetenskapsrådet, 2011). I brevet framgår det att respondenternas medverkan är frivillig och att de själva när som helst får avsluta intervjuerna samt att de omfattas av anonymitet. Vidare i informationsbrevet tydliggörs studiens syfte samt vem eller vilka som är ansvariga för studien.

3.3 Tillvägagångssätt

Efter svar från två förskollärare per förskola togs personlig kontakt med dessa för att boka in tid för intervju. Ett par dagar innan intervjutillfället valde vi att skicka ut intervjuguiden (bilaga C) för förskollärarna att ta del av och fundera kring. Genom att skicka ut frågorna i förväg så ges förskollärarna tillfälle att reflektera och begrunda deras förhållningssätt och arbetssätt kring barns lärande. Detta val tog vi då vi anser att denna process kan ge oss mer djupgående svar från förskollärarna.

Vid intervjutillfällena så valdes en lugn plats för genomförandet. Vårt mål var att få en dialog med förskolläraren och därför följdes inte intervjuguiden till punkt och pricka utan som vi tidigare nämnt så var vi flexibla och följde även upp en del frågor mer djupgående beroende på respondenternas svar. Innan intervjutillfällena försäkrade vi oss muntligt om respondenternas samtycke och gav återigen informationen om att vi följer Vetenskapsrådets riktlinjer (2011), vilket innebär att det insamlade materialet inte

kommer att kunna kopplas ihop med respondenten samt att materialet kommer endast att användas i denna studie.

3.4 Bearbetning av data

De inspelade intervjuerna ger en mängd material att bearbeta. Stensmo (2002) nämner detta som rådata som måste behandlas och delas upp i kategorier för att materialet ska kunna bearbetas och ge ett tydligt resultat för andra att ta del av. I bearbetningen av materialet lyssnade vi igenom intervjuerna ett flertal gånger för att sedan skriva ut valda delar av intervjuerna som vi ansåg relevanta för studiens syfte. Utskrifterna av intervjuerna lästes igenom ett flertal gånger, enskilt och tillsammans för att få en helhetsbild att analysera samt för att synliggöra variationer och mönster av respondenterna förhållningsätt och arbetssätt. Detta använde vi sedan för att sammanställa vårt resultat av studien.

3.5 Studiens tillförlitlighet

Enligt Stensmo (2002) innebär reliabilitet, precision och tillförlitlighet om att kunna genomföra intervjun igen och få ungefär samma resultat. I vår studie går det att stärka tillförlitligheten då man kan använda intervjuguiden igen men däremot så kommer resultatet troligtvis inte bli det samma eftersom förhållningsätt är föränderligt.

För att stärka validiteten i en intervjusituation så kan det vara bra att använda sig av öppna frågor för forskolläraren att besvara. Stensmo (2002) beskriver validitet som en form av giltighet av den verklighet som studien vill undersöka. För att stärka validiteten i vår studie så har vi använt oss av frågor som belyser forskollärarens förhållningsätt och arbetssätt kring barns lärande i förskolan. Dock kan studien inte ge en generell slutsats då omfattningen inte är tillräckligt stor för att belysa forskollärares förhållningsätt och arbetssätt i allmänhet.

4. Resultat

I detta kapitel presenterar vi de resultat som vi fått utifrån frågeställningarna i vår intervjustudie indelat i åtta avsnitt. Slutligen för vi en sammanfattning av resultaten.

4.1 Ökat fokus på barns lärande i förskolan.

Jämför vi resultatet av respondenternas uppfattning av huruvida det finns ett ökat fokus på barns lärande kan vi klart se att förskolan idag har ett mer tydligt fokus på barns lärande än vad som tidigare funnits. En respondent menar att denna utveckling skett i takt med att förskolan som verksamhet har utvecklats. Längre tillbaka så hade förskolan inte ett lika högt antal inskrivna barn som dagens verksamheter. Barnen var oftare hemma och sexårsverksamheten var starten på barnets skolgång. Vidare berättar respondenten att förskolan länge setts som ett dagis där barnen ska ”passas och leka” men att så är det inte idag. Förskolan har fått en annan betydelse och även synen på barn har förändrats då det finns en större medvetenhet om barn som ”lärande varelser”

Likaså menar en annan respondent att barnen idag ses som kompetenta. Även de yngsta på förskolan kan och lär sig mycket. Som pedagog så är det utmanande att stimulera och utveckla barnen i deras lärande. Respondenten anser att det kan se olika ut på olika förskolor men generellt upplever respondenten att fokus ligger mer på ett lärande i leken. En respondent menar också att även om det sammantaget finns en ökad fokus på barns lärande så finns även en stor kunskap om att barn lär sig i leken, vilket bidrar till en avslappnad attityd mot barns lärande i förskolan

Samtidigt känner jag att man slappnat av lite i det nu och ser att barnen lär sig otroligt mycket genom att bara leka och vara i en grupp. Så om det är lite både och på ett vis, men om jag tänker tillbaka på förr och nu så är det mer fokus på lärande nu.

Samtliga deltagande respondenter menar att tillkomsten av Lpfö98 har förändrat verksamhetens innehåll. Två respondenter menar att fokushar ökat på att tala mer om barns lärande samt att synliggöra olika lärprocesser hos barnen men att barnen inte lär sig mer nu än tidigare. Många lärprocesser har alltid skett på förskolan men de synliggörs tydligare nu utifrån målen i Lpfö 98, vilket har bidragit till ett förändrat arbetssätt. En respondent berättar att arbetsprocesserna blir mer synliga kring barns lärprocesser då tillkomsten av läroplanen förhöjer fokus. Verksamheten har nu strävansmål att arbeta efter och dessa mål bidrar också till en tydligare fokus av vad de ska arbeta med och vad som ska innefattas i verksamhetens innehåll.

En respondent berättar att det är mera styrt uppifrån nu för att öka förskolans kvalitet. Förskolan ska vara en plats där barnen lär sig, inte endast en ”instans” för dem att vara under dagen. Tidigare har barnens omsorg varit mer i fokus, respondenten berättar att det

märks vid exempelvis utvecklingssamtal där det tidigare handlade mer om hur barnet trivdes på förskolan, hur det fungerade med maten, att sova och vilka de lekte tillsammans med. Idag utgår de från Lpfö98s mål för att ”mäta barnets utveckling och lärande”.

En annan respondent menar att läroplanen genomsyrar det vardagliga arbetet med barnen i förskolan samt att läroplanen tydligare synliggör barnens lärande då målen går att koppla till barnens erfarenheter och aktiviteter. Två av respondenterna menar att läroplanens tillkomst har bidragit till att barnen är mer delaktiga i verksamhetens utformning och planering då pedagogerna idag utgår från barnens intressen och behov. En respondent berättar att som förskollärare så bestämde de mer över arbetssättet tidigare men sedan läroplanens tillkomst ges barnen mer inflytande och delaktighet i arbetssättet då de utgår från barnens intressen i arbetsprocesserna.

Sammanfattningsvis kan vi se utifrån svaren av de sex respondenterna att samtliga upplever att det finns en ökad fokus på barns lärande i förskolan. En respondent belyser betydelsen av den reviderade läroplanens förtydligande av förskollärarens ansvar för barns utveckling och lärande. Övergripande kan vi se att respondenternas uppfattning av ökad fokus på barns lärande i förskolan samt en utveckling av deras arbetssätt kring detta beror på läroplanens tillkomst.

4.2 Undervisning i förskolan

Utifrån resultatet kan vi se att det finns delade uppfattningar om hur förskolan bedriver undervisning. Fyra respondenter menar att det sker en form av undervisning i förskolan men att denna undervisning skiljer sig från den undervisning som sker i skolan. En respondent menar att barn lär sig i förskolan och som förskollärare finns ambitionen att barnen ska få nya kunskaper och utvecklas, på så sätt sker det en form av undervisning i förskolan. Respondenten berättar vidare att begreppet undervisning inte är något som de använder i verksamheten eller är bekväm i tanken på att de ska bedriva.

En annan respondent menar att det kan skilja sig mellan kommuner men att de kommer längre med att använda olika ”underlag” för undervisningsprocesser. Dessa underlag ska underlätta arbetet genom att bidra med konkreta förslag och metoder för förskolläraren. Två av respondenterna menar att undervisning inte är något som sker på förskolan. Respondenterna menar att undervisning är något som associeras med skolan och lärarens förmedling av kunskap till eleverna. Det är inte meningen att förskolan ska arbeta så. I förskolan är pedagogerna medupptäckare med barnen i deras lärande. En av respondenterna menar att hon inte undervisar barn men att hon ”jobbar” med lärande.

Vidare menar en av respondenterna att i förskolan är barnen mer delaktiga och leken har en central del i deras lärande, något som respondenten upplever som en stor skillnad mellan förskola och skola.

Jag tycker att när vi har våra gruppaktiviteter i förskolan så är det inte undervisning på skolans vis. Nu kanske jag tänker på gamla världens skola

när läraren stod framme i klassrummet och pratade men vi är ju mer med barnen och på deras nivå så jag upplever inte, än i alla fall att det är som i skolan och jag hoppas att det inte blir så för de behöver få vara barn och leka.

Sammanfattningsvis så visar resultatet att det finns delade uppfattningar huruvida förskolan bedriver undervisning. Fyra respondenter anser att en form av undervisning sker på förskolan medan två respondenter menar att undervisning inte sker på förskolan men att barnen lär sig. Trots dessa delade uppfattningar av förskolan som en plats för undervisning så visar resultatet att samtliga respondenter följer barnens intressen och behov för att utveckla arbetsprocesser mot lärande. Respondenterna menar att arbetsprocesserna utgår från barnens fokus och intressen samt att de strävar efter att följa barnens tankar och intressen i den mån det går.

4.3 Yrkesrollens förändring och synen på den egna lärarrollen

Resultatet visar att yrkesrollen som förskollärare har utvecklats och att detta har skett i samband med att förskolans verksamhet utvecklats. En av respondenterna berättar att yrkesrollen har utvecklats från att som förskollärare haft mer ansvar för barnets omsorg till ett ökat ansvar för barns utveckling och lärande utifrån läroplanen. En respondent som varit verksam förskollärare i mer än 20 år menar att förskolan är mer skolform nu än tidigare och att yrkesrollen har förändrats i samband med Lpfö 98. En annan respondent upplever att yrkesrollens utveckling och vilket fokus som finns i verksamheten kan skilja sig mellan kommuner. Respondenten berättar att den nuvarande arbetsplatsen har ett tydligare fokus på lärande och yrkesrollens innebörd än tidigare arbetsplatser i en annan kommun.

Läroplanen anses vara en faktor till yrkesrollens förändring. Två respondenter belyser betydelsen av läroplanens revidering som förtydligar förskollärarens ansvar för barns utveckling och lärande, till att ha bidragit till en tydlig skillnad mellan förskollärarens och barnskötarens roller och ansvar. Det framgår av respondenterna att revideringen av läroplanen har höjt kraven på yrkesrollen samt förtydligat innebörden av den, vilket också bidragit till en stärkt yrkesroll. En av respondenterna menar att revideringen av läroplanen även har bidragit till att stärka yrkesrollen som förskollärare samt att göra yrkesrollen mer attraktiv. Vidare så berättar respondenten att uppfattningen av att vara en lärare likt en lärare i skolan inte finns då lärare låter högt krävande för förskolan. Att se sig som en lärare handlar om status i yrkesrollen och längre fram så kommer säkert synen på lärarrollen i förskolan ha utvecklats mer. Det är på väg åt det hållet. Samma respondent berättar om att förskollärare ofta inte ser sig som en lärare och barnen i förskolan inte anser att det går i en form av skola.

När vi var på besök på återvinningen med barnen så frågade en dam där vilken skola de kom ifrån. Barnen svarade att de inte gick i skolan, de gick

i förskolan och damen sa till dem ”ja men det är väl en typ av skola?”. Det är lite lika hur vi ser det så menar respondenten.

En av respondenterna ser sig som en lärare på förskolan som kan stötta och stimulera barnen efter deras behov. På förskolan så finns det många situationer som är användbara då det handlar om att lära ut till barnen t.ex. att vid samlingen dela en frukt. Vidare berättar respondenten att arbeta som lärare innebär även att kunna utveckla sin egen roll i förhållande till barngruppen. Det blir aktuellt att forma olika arbetssätt i arbetet med de yngre barnens respektive de äldre barnens lärprocesser.

Fem respondenter anser att deras yrkesroll innebär att vara en medupptäckare med barnen i deras lärande. En av respondenterna menar att det är viktigt att vara medupptäckare med barnen i leken och i vardagsituationer samt reflektera tillsammans för att även göra barnen medvetna om vad de lärt sig. Två av respondenterna menar att en utveckling inom yrkesrollen som skett är ansvaret att dokumentera och reflektera tillsammans med barnen. En av respondenterna menar att det resulterar i andra infallsvinklar och tankegångar än tidigare.

Det blir en hel process där barnen kan få syn på sitt eget lärande.

En respondent menar även att som förskollärare handlar det mycket om att reflektera över sitt eget arbete samt om verksamheten tillgodoser alla barnen. Vidare menar respondenten att vara medupptäckare i förskolan innebär att kunna inta olika roller i olika situationer. En annan respondent anser att rollen som medupptäckare innebär för förskolläraren att kunna lyssna, kommunicera och analysera tillsammans med barnen och kollegor. Det är av betydelse att vara lyhörd mot barnen och visa glädje för att de ska få positiva erfarenheter att ”packa i en ryggsäck, en livets ryggsäck som är en av grundstenarna”. En av respondenterna belyser även att yrkesrollen är i ständig förändring och nya utmaningar uppstår ”man blir aldrig färdig” inom yrket som förskollärare.

Sammanfattningsvis visar resultatet att respondenternas uppfattning är att yrkesrollen har förändrats samt stärkts genom läroplanens tillkomst även revideringen av läroplanen beskrivs som ett förtydligande av förskollärarens ansvar i barns utveckling och lärande. Dock uppfattar endast en respondent sig som en lärare i sin yrkesroll. Övriga respondenter anser att deras roll är att vara en medupptäckare tillsammans med barnen i deras lärande.

4.4 Didaktikens plats i förskolan

Resultatet visar att samtliga respondenter till en viss del har ett didaktiskt tankesätt i sitt arbetssätt. Respondenterna menar att detta tankesätt kan variera i olika situationer. En respondent förklarar att det är svårare att ha ett didaktiskt tänkande då det handlar om de yngre barnen. Det är lättare att använda tankesättet för de äldre barnen då det handlar om

att tolka andra signaler och att följa barnen i deras lärande. Det är även lättare för större barn att vara med i arbetsprocessen vilket respondenten upplever som en underlättande faktor i att tänka didaktiskt kring hur de ska lära sig och varför.

Två av respondenterna menar att ett didaktiskt tankesätt finns i bakhuvudet i arbetet med barnen då de för de mesta har ett syfte med vad de gör tillsammans eller för barnen i förskolan. Respondenterna menar att det didaktiska tankesättet finns med men inte alltid medvetet utan är något som sker av en vana och att det inte alltid synliggörs för andra.

En av respondenterna berättar att det borde lyftas in mer av det didaktiska tankesättet i utbildningen till förskollärare. ”Vilka är verktygen och hur använder jag mig av dessa?” Det är ett tankesätt som är givande för barns lärande och förskollärares arbetsprocesser då det kan skapa lärandetillfällen. Respondenten upplever att dessa verktyg har erövrats i arbetslivet genom samarbete och samtal med kollegor. En respondent menar också att i samtal med kollegor kring verksamhetens innehåll och planering av aktiviteter så sker ett didaktiskt tänkande för att det ska finnas en mening med det som barnen gör på förskolan. Vidare menar respondenten att det är ett annat sätt att tänka.

Vi försöker i möjligaste mån. Ibland når man fram, man får jobba på det.

Sammanfattningsvis kan vi se att samtliga respondenter anser sig ha ett didaktiskt tankesätt i sitt arbete tillsammans med barnen. En respondent anser att barngruppens ålder är en påverkande faktor. Fyra respondenter menar att det ska finnas en tanke och mening för barnen med det som genomförs på förskolan. En respondent upplever saknaden av det didaktiska tankesättet i utbildningen till förskollärare, respondenten menar att hon erövat dessa verktyg i arbetslivet.

4.5 Betydelsefullt för barns lärande

Jämför vi resultatet kring vad respondenterna anser är betydelsefullt för barns lärande i förskolan så kan vi se att förhållningsättet hos pedagogerna är avgörande för barns möjligheter till lärande. Samtliga respondenter nämner förskollärares förhållningsätt som en stor påverkan på barns lärande. En respondent menar att pedagogerna i förskolan måste vara lyhörda och närvarande för att fånga barnen där de befinner sig. Respondenten menar också att pedagogerna bör utmana barnen att undersöka och fundera själva, inte ge barnen rätt svar utan som pedagog är det betydelsefullt för barnens lärande och utveckling att ge barnen möjligheter att själva söka och hitta svar. Pedagogernas barnsyn anses vara betydelsefullt. Att se varje barns och deras olika behov samt allas lika värde är en bra grund att erfaras i arbetet med barn och lärande. En av respondenterna anser att som pedagog i förskolan är det betydelsefullt för barnen att ha ett engagemang för barnen och en nyfikenhet på barnets tankar och intressen, för att lyckas med det är det avgörande att vara genuint intresserade av barnen.

Två av respondenterna belyser betydelsen av att ge barnen möjligheter att prova nya saker samtidigt som de ska våga misslyckas och som förskollärare är det av betydelse för barnen

att vara delaktiga och närvarande i denna process. En av respondenterna berättar att det är viktigt med ett öppet sinne och en tillåtande attityd för att barnen just ska våga prova nya saker och fortsätta även om de ibland misslyckas. Det finns inte alltid ett givet svar och ibland inget rätt eller fel, det är viktigast att barnen få ta del av detta. En respondent menar att det är betydelsefullt att ”ta på sig rätt glasögon” i arbetet med barnen då det under en dag på förskolan sker många olika lärprocesser.

Två respondenter berättar att det även är betydelsefullt för barns lärande att vara en del av och kunna fungera i en grupp då en välfungerande grupp är positivt för andra delar i arbetet på förskolan. En av respondenterna menar att en trygg och stabil grupp genererar ett positivt klimat vilket kan utveckla och stimulera barnen i deras lärande.

Vidare menar en respondent att en trygg och stabil grupp, vilket i sig är ett lärande, är betydelsefullt för att kunna utveckla och arbeta med andra lärprocesser i förskolan.

Två av respondenterna menar också att det är viktigt för barns lärande att pedagogerna i arbetslaget tar del av varandras kunskaper och kompletterar varandra i arbetet för att barnen ska få många möjligheter till lärandesituationer. Även att som förskollärare vara lyhörd, flexibel, kunna analysera och kommunicera och läsa av barnen är också av betydelse då det kommer till barns lärande. En annan viktig del är även att kunna reflektera över det arbete som genomförs på förskolan för att se arbetsprocessernas resultat och vilka lärprocesser som skett utifrån dessa.

Även glädje anses vara en betydelsefull faktor i barns lärande. En respondent berättar att det måste vara roligt att lära sig särskilt när det är något som är svårt. Vidare berättar respondenten att barnen gör samma sak upprepade gånger för att lära sig, för att vilja göra detta så krävs det att barnen upplever det som lustfyllt.

De små barnen t.ex. tar sig upp och ner för trappor och rutschbanor tills de erövrat den kunskapen. Det gör det för att de tycker att det är roligt, annars skulle de inte fortsätta. Glädje är otroligt viktigt.

Sammanfattningsvis kan vi se att respondenterna anser att den mest betydande faktor för barns lärande är pedagogens förhållningssätt. En pedagog som är lyhörd, engagerad, närvarande, nyfiken etc. genererar ett betydelsefullt lärande hos barnen. Förskollärarens intresse för barnen och sitt arbete är betydelsefullt för barnens möjlighet till lärandetillfällen. En tillåtande och uppmuntrande pedagog i förskolan ger barnen möjligheter till att testa och utforska som kan resultera i lärande och utveckling.

4.6 Utmana och stödja barn i deras lärande.

Utifrån resultatet så kan vi se ett liknande arbetssätt hos samtliga respondenter, då det handlar om att stödja och utmana barnen i deras lärande. En respondent berättar om skillnaden mellan de yngre och äldre barnen. När det gäller de yngre barnen så handlar det mer om små detaljer, små processer som skapar ett lärande. Respondenten upplever att för att stödja och utmana barnen i deras lärande så handlar det mycket om att lära

känna barnet. De äldre barnen på förskolan kan på ett annat sätt utmanas och utvecklas i sitt lärande för de kan vara med i processen på ett annat sätt.

Vidare så menar en respondent att det är viktigt att se varje barn och stödja dem i deras individuella behov. Alla barn är olika och kan behöva mer eller mindre stöd. Det är en del av förskollärares yrkesroll och professionalitet att se barnens behov och utmana dem därefter. En annan av respondenterna belyser också betydelsen av förskollärares förhållningssätt och berättar att för att stödja och utmana barnen i deras lärande, så är det viktigt att vara tillåtande och visa barnen att det är okej att prova och misslyckas för att sedan försöka igen. En respondent berättar vidare att en del barn kan behöva få se på innan de vill delta eller prova flera gånger innan de upplever det som lustfyllt. Det gäller att uppmuntra barnet till att fortsätta försöka istället för att låta barnet ge upp.

Pedagogerna kan utmana barnen genom att ställa frågor som visar deras perspektiv samt uppmuntra dem till att få dem vidare och utvecklas. Respondenten menar att pedagogerna bör visa barnen att det tror på dem och deras förmåga. Samtliga respondenter menar att det handlar om att som förskollärare få en inblick i hur barnet ligger till, för att kunna utveckla och stimulera barnet på bästa sätt. En respondent berättar att det finns underlag och mallar via kommunen som ett stöd för att dokumentera barnens lärande. Dokumentationen kan sedan användas för att gå igenom och ifrågasätta om verksamheten erbjuder alla barn det som Lpfö 98 strävar efter. En viktig process är att först göra en grovplanering att arbeta utefter, för att se vilka moment som barnen klara av och i vilka de behöver utmanas som en respondent uttrycker det:

Man lär känna barnen och kan då utmana dem på ett annat sätt.

Vidare anser respondenterna att när det gäller att stödja och utmana barn i deras lärande så är det viktigt att se vart varje barn befinner sig, se till deras intresse och vad de behöver. En respondent berättar att det handlar om att uppmuntra barnen till att vara kreativa och våga prova på olika saker. Samtidigt som förskolan bör ha material som barnen kan få inspiration av och låta barnen inspirera varandra. Barn tänker ofta annorlunda än vuxna då det gäller att använda material på nytt sätt. Det handlar en hel del om att kunna samspela med andra, att kunna ta del av varandras kunskaper och arbeta tillsammans.

Sammanfattningsvis visar en jämförelse av dessa resultat att det finns likheter i förskollärarnas sätt att stödja och utmana barns lärande. Samtliga respondenter belyser betydelsen av att se varje barn och deras behov för att ge dem möjligheter att lära och utvecklas. Respondenterna nämner även betydelsen av att uppmuntra barnen till att prova på men samtidigt att våga misslyckas med olika saker som sker på förskolan.

4.7 Begränsningar i barns lärande

I resultatet framgår det att det finns flera olika faktorer som kan begränsa barnen i deras lärande. Majoriteten av respondenterna tar upp betydelsen av att för stora barngrupper och att för få samt många olika vikarier kan begränsa barnen. De förklarar vidare att för stora grupper och lite personal innebär att pedagogerna inte alltid hinner se alla barnen. Samtidigt så handlar det om att som pedagog kunna vara lyhörd kring vad som behövs i barngruppen. Det handlar att som pedagog inta yrkesrollen och använda Lpfö 98 för att kunna ta del och se varje barn i deras utveckling.

Barn som är självgående kan glömmas bort – vilket är helt fel.

En av respondenterna förklarar att det många gånger kan vara de vuxna som begränsar barnen med för mycket regler och för många nej. Även brist på tid att låta barn utforska och arbeta vidare efter deras intressen och idéer kan begränsa deras lärande. Vidare menar respondenten att för mycket styrda aktiviteter och när barnen ofta måste avbryta sin lek eller aktiviteter för att börja med en annan aktivitet, äta lunch, städa etc. kan begränsa deras lärande. Miljön kan också begränsa barnen i deras lärprocesser anser flera av respondenterna. Respondenterna menar då att det handlar om både miljön inne och ute. Samtliga respondenter menar att det är många bitar i verksamheten som kan begränsa barnen men det handlar om att göra det bästa med det som finns.

Förskollärares förhållningssätt till att anpassa alla bitar till en fungerande verksamhet med barnen i fokus är av betydelse, fel förhållningssätt och barnsyn från förskolläraren kan begränsa barnen i deras lärande.

Sammanfattningsvis menar majoriteten av respondenterna att barngruppens storlek och antal pedagoger kan vara en faktor som begränsar barns lärande. Miljön nämns även som en faktor samtidigt som alla respondenter beskriver inflytandet av pedagogernas förhållningssätt som en stor faktor till att barnen begränsas i sitt lärande.

4.8 Viktiga kunskaper att erfara i förskolan

Jämför vi resultaten mellan respondenterna när det handlar om vad som anses vara viktiga kunskaper för barnen att erfara i förskolan så nämner samtliga respondenter betydelsen av det sociala samspelet samt att kunna fungera i en grupp. Det sociala samspelet är en viktig del för barnens livslånga lärande.

Allt är viktigt men att kunna fungera i en grupp är viktigast

Det sociala samspelet som sker på förskolan innebär bl.a. att få vänta på sin tur, samarbeta, ta hänsyn och vara i grupp med andra. En respondent berättar att det finns en förhoppning om att barnen är trygga individer och kan se människors lika värde när de lämnar förskolan. Respondenten menar vidare att det inte finns något som barnen ”måste lära sig” i förskolan men det är viktigt att ge dem en bra start med det sociala samspelet. Samtliga respondenter berättar att det handlar mycket om att lära barnen om normer och värderingar, att alla människor är lika mycket värda samt hur barnen är mot varandra och andra personer på förskolan. Att föra en dialog med barnen kring olika situationer och att

få dem att våga prova, misslyckas och försöka igen är av stor betydelse anser en av respondenterna.

Samtliga respondenter menar att en annan viktig del är att som förskollärare skapa en trygg miljö på förskolan, barnen ska känna sig trygga på förskolan men också trygga i sig själva. Att känna trygghet skapar ofta en glädje och en nyfikenhet att lära sig nya saker och att ta del av ny kunskap. En respondent förklarar att det även är viktigt att lära sig grundläggande färdigheter som att klä på sig, äta mat, gå på toaletten etc. Detta anser respondenten är viktigt att öva på i förskolan inför förskoleklass av praktiska skäl då barnen ska klara sig mer självständigt i skolan.

Sammanfattningsvis visar resultaten att respondenternas uppfattning kring det viktigaste för barnen att lära sig är att fungera i en grupp, det sociala samspelet. Att kunna fungera med både vuxna och barn anses som en viktig grund för förskolan att ge.

Sammanfattning av resultat

De sex respondenterna upplever en utveckling av ett ökat fokus på barns lärande i förskolan. De benämner läroplanen som en bidragande faktor till denna utveckling dock så har lärandeprocesser alltid skett i förskolan men läroplanen tydliggör dessa processer i större utsträckning då det pågår diskussioner, reflektioner och dokumentation från arbetsprocess till lärprocess i verksamheten. Respondenterna upplever denna förändring som positiv att arbeta utifrån läroplanen bidrar till att förskollärarna lättare får syn på samt kan tydliggöra barns lärande och utveckling. Flera av respondenterna upplever inte att de arbetar med undervisning på förskolan utan de ser sig som en medupptäckare samt en person som bidrar till ett lustfyllt lärande för barnen och samtidigt är delaktig i lärprocessen. En respondent upplever att hon undervisar för barnen på förskolan, vidare menar respondenten att det inte handlar om ”katederundervisning” som i skolan utan att det kan vara på golvet med barnen eller ute i skogen eller i sandlådan som denna undervisning sker. Respondenterna förklarar att ett didaktiskt tankesätt finns med i deras arbete men inte alltid medvetet dock så menar de att de alltid har en tanke med barnens aktiviteter utifrån deras intresse eller behov.

Samtliga respondenter upplever att deras yrkesroll har förändrats till det bättre och även här har läroplanen en stor del i denna process. De menar att den reviderade läroplanens tillkomst har tydliggjort ansvaret i förskolläraryrket. Respondenterna menar att detta har stärkt yrkesrollen och höjt statusen på förskolläraryrket. En respondent uppfattar att yrkesrollen innebär att vara lärare i förskolan, övriga respondenter menar att de är medupptäckare med barnen och ser sig inte som en lärare.

En respondent belyser även betydelsen av att synen på barn har förändrats, barn ses som kompetenta och unika individer. Den enskilda förskollärarens barnsyn påverkar barnens möjligheter till lärande. Respondenterna upplever att förskollärarens förhållningssätt är av betydelse för att kunna skapa ett lustfullt lärande. Resultatet visar att ett öppet sinne

och en tillåtande attityd samt att vara genuint intresserad av barnen och förmågan att stödja barnet där de befinner sig är betydelsefullt för barns lärande. En respondent menar att det är i förskollärares professionalitet att se varje barns behov och utmana dem därefter. En respondent talar om att det finns skillnader i att stödja och utmana de yngre respektive de äldre barnen i deras lärande. En respondent nämner även innebörden av att låta barnen utmana och stimulera varandra då de ofta bidrar med andra infallsvinklar än pedagogerna.

Resultatet visar även att förskollärares förhållningsätt kan hämma barnen i deras lärande då de begränsar med nejsägande, regler, styrda aktiviteter samt avbrytande av den fria leken. Respondenterna menar även att det finns andra delar i förskolans vardag som kan begränsa barnen i deras utveckling och lärande. Flera av respondenterna nämner barngruppens storlek och antal pedagoger som begränsande faktorer. Miljön i och runt förskolan ses även som en bidragande faktor till både något som kan begränsa och vara av betydelse för barnen och detsamma gäller materialet.

Det framgår i resultatet att samtliga respondenter belyser det sociala samspelet som den viktigaste kunskapen för barnen att ta med sig från förskolan. Att kunna samspela med andra, hur man är en bra medmänniska och kunna se till allas lika värde är en viktig grund att erfaras i förskolan.

5. Diskussion

I detta kapitel diskuterar vi studiens metod och resultat i förhållande till syfte och frågeställningar. Vi inleder med en metoddiskussion där vi reflekterar över vårt val av datainsamlingsmetod samt bearbetning av insamlat material. Därefter följer en resultatdiskussion med en återkoppling till tidigare forskning samt övrig litteratur som redovisats i tidigare kapitel, samt våra reflektioner i förhållande till detta. Kapitlet avslutas med förslag på fortsatta studier.

5.1 Metod diskussion

Syftet med studien är att ta del av hur förskollärare arbetar för att stimulera och utmana barn i deras lärande på förskolan samt undersöka hur barnens möjligheter till lärande påverkas av förskollärares förhållningsätt. För att uppnå vårt syfte valde vi att använda oss av en kvalitativ intervjuform som metod. Bryman (2011) menar att i en kvalitativ intervju är det betydelsefullt att följa respondentens svar för att få en mer djupgående dialog. För att uppnå detta tog intervjuerna en semistrukturerad form då vi utgick från en intervjuguide som skickades till respondenterna innan intervjuerna. Intervjuguiden följdes flexibelt och gav då möjlighet för öppna svar samt till att följa respondenternas svar.

Vi anser att vår metod var bra lämpad för att undersöka förskollärares förhållningsätt och arbetssätt då intervjuerna gav oss möjlighet att ta del av deras perspektiv, ställa följdfrågor och föra en öppen dialog. Detta är något som vi inte kunnat uppnå via enkäter eller observationer, eftersom dessa metoder inte kan ge detaljerade svar kring förskollärares förhållningsätt och arbetssätt. Dock så upplevde vi att våra oerfarenheter som intervjuare påverkat följdfrågornas relevans, vilket kan leda till att vi missat tillfällen till att få djupare svar av respondenterna i vissa frågor samt att vårt fokus gått ifrån vårt syfte. Vi anser att för att kunna gå djupare i intervjuerna så krävs det erfarenhet av att intervju.

Vi ansåg det som betydelsefullt att skicka ut frågorna i förväg för respondenterna att ta del av för att kunna få djupare svar. Detta är något som vi i efterhand inte upplevde som positivt eftersom vi insett att de respondenterna som haft möjlighet att gå igenom frågorna innan vår intervju inte hade lika djupa och innehållsrika svar som de respondenter som inte haft tid att titta igenom frågorna.

Valet av antal respondenter anser vi var lagom för arbetets omfattning och tidsram. Vi upplever att ett ökat antal respondenter inte hade påverkat vårt resultat nämnvärt. Resultatet kan ha blivit annorlunda vid en större undersökning med en betydligt större omfattning av deltagande respondenter. Detta var ingen möjlighet i detta arbete. Vi anser att valet av antal intervjufrågor var passande för arbetets omfattning, dock så insåg vi i bearbetning av materialet att flera av frågorna har likartat innehåll vilket resulterade i att

många av svaren gick in i varandra och det blev svårt att hålla isär dem. Detta framgår i sammanställningen av resultatet.

5.2 Resultatdiskussion

Utifrån de resultat vi fått i vår intervjustudie kan vi se att förskollärarna har likstämiga uppfattningar och förhållningsätt kring sitt yrke och barns lärande. Resultatet har endast visat små skillnader i deras uppfattningar. Vi kan tydligt se utifrån förskollärarnas svar att förskolan har utvecklats genom åren från en verksamhet av omsorg till en tydligare lärandeorienterad verksamhet. Här får vårt resultat stöd av Broström (2012) samt Sheridan et al. (2011) som även de menar att förskolan är i en utveckling mot en tydligare skolform med en lärandeorienterad inriktning. Broström (2012) belyser den politiska påverkan som bidragit till utvecklandet av läroplanen för förskolan där undervisning får en mer framträdande del.

Samtliga sex respondenter anser att fokus på barns lärande i förskolan har ökat i och med tillkomsten av skolverkets läroplan för förskolan, Lpfö 98 som bidragit till att verksamheten nu har strävansmål att arbeta efter för barns utveckling och lärande. Dock menar Jonsson (2011) att även då revideringen av läroplanen har gett ett tydligare fokus av lärande så ändrar det inte på förskolans uppdrag där barnets holistiska utveckling ska tillgodoses. Två respondenter menar att arbetssättet kring barns lärande har förändrats i och med läroplanens tillkomst, nu är barnen mer delaktiga och deras intressen är grunden för arbetsprocesserna på förskolan. Det är något som vi upplever som väsentligt för barns utveckling, att i tidig ålder få känna sig delaktig och ha inflytande i sitt eget lärande.

Trots att respondenterna har en likartad uppfattning om en ökat fokus på lärande i förskolan så finns skillnader i åsikten om förskolan undervisar barn eller inte. Fyra respondenter anser att det sker en form av undervisning men poängterar att denna undervisning skiljer sig från skolans undervisning då barnens intressen och behov är det centrala samt att leken har en stor betydelse för barns lärande i förskolan. Två respondenter anser att förskolan inte undervisar barn men att de arbetar med lärande som medupptäckare med barnen. Vår tolkning av respondenternas svar i frågan om undervisning är att de generellt ser undervisning som något skolan bedriver med förmedling av kunskap från lärare till elev. Detta resulterar i en tveksamhet till om deras arbetssätt i förskolan är att undervisa barn. Statens offentliga utredningar (SOU) menar att undervisning sker i samspel mellan lärare och barn där läraren är en ledare i barnets läroprocesser. Detta anser vi är något som sker dagligen på förskolan där olika situationer i vardagen leder till att förskolläraren undervisar genom att samspela med barnen vilket kan bidra till ny kunskap. Det framgår även i Skollagen 15§, att förskolläraren är den ansvarige för undervisningen som bedrivs. Detta stärker tanken om att förskolan undervisar, dock så anser vi likt respondenterna att undervisning i förskolan skiljer sig från skolans undervisningsform.

Det framgår av Broström (2012) att en konsekvens av ett ökat fokus på lärande i förskolan är att leken kan förlora sin centrala plats i barnets vardag och lärande. Detta är dock inget vi kan se i vårt resultat då trots respondenternas intryck av ett ökat fokus på barns lärande samt oavsett uppfattning huruvida förskolan undervisar, så har samtliga respondenter en stark uppfattning av att verksamheten ska bedrivas utifrån barnens intressen och behov med leken som utgångspunkt. Vi anser att det visar att pedagogerna i förskolan är den avgörande faktorn i hur verksamheten utvecklas och bedrivs. Även då förskollärarna möter nya krav så anpassar de verksamheten efter sin pedagogiska och teoretiska kunskap med barnets bästa i fokus. Även en studie av Sheridan et al. (2011) visar att även då förskollärare har olika uppfattningar av hur- och vad barn bör lära i förskolan så finns en gemensam syn på leken, barnets behov och samspelet som betydelsefullt för deras lärande. Resultatet visar att det sociokulturella perspektivet tydligt framträder i förskolans verksamhet. Barn och vuxna samspekar i vardagliga situationer, planerade aktiviteter och i den fria leken där lärandet utvecklas och barn kan nå sin proximala utvecklingszon med pedagogernas stöd för att sedan på egen hand bemästra kunskapen. Vi upplever att förskollärarna dagligen har rollen som Säljö (2000) kallar ”kommunikativa stöttor”(s, 123) då de spontant, planerat och utifrån didaktiska frågor hjälper barnen att nå deras potentiella utveckling.

Med förskolans utveckling mot en mer lärandeorienterad verksamhet så upplever samtliga respondenter att deras yrkesroll förändrats, också detta med läroplanen som grund. Tre av respondenterna belyser detta som en positiv utveckling dels då arbetet med strävansmål ger allt som sker i förskolan en mening samt att deras yrkesroll blivit tydligare. Respondenterna nämner även att detta bidragit till en stärkt yrkesroll då den reviderade läroplanen framhäver förskollärarens ansvar för barns utveckling och lärande. Det framgår även av Noddings (2001) refererad i Harwood et al. (2013) att yrkesrollen har stärkts då innebörden av förskollärarens arbete har utvecklats och deras professionalism blivit tydligare. En respondent i vår studie upplever utifrån att ha varit verksam i olika verksamheter att yrkesrollens utveckling kan skilja sig mellan olika förskolor och olika kommuner. Det kan kopplas till Kuisma och Sandbergs studie (2008) där det framgår att utvecklingen inom yrkesrollen kan skilja sig då det beror på den enskilde förskollärarens sätt att möta nya krav och utmaningar i arbetet. Dock så är det endast en av respondenterna som anser sig vara en lärare i förskolan, de övriga respondenterna anser sig vara en medupptäckare med barnen. En av dessa respondenter uttrycker att se sig själv som en lärare är en fråga om status och att längre fram i tiden i takt med att statusen höjs på yrkesrollen så kommer nog uppfattningen om att vara lärare i förskolan att ändras.

Kuisma och Sandberg (2011) menar också att läroplanen tydliggör förskollärarens ansvar för den pedagogiska och didaktiska verksamheten och för att arbeta konkret med läroplanens mål så krävs en grund av teoretiska och praktiska kunskaper men också kännedom om det enskilda barnet för att de ska kunna stödja och leda barnen i läroprocesser. Sheridan et al.

(2011) menar att sådana kompetenser samt förskollärarens förhållningsätt till barns lärande påverkar den didaktiska kompetensen. Det är därför av vikt att reflektera kring sina värderingar av barns lärande (a.a.).

Det framgår av samtliga respondenter att ett didaktiskt tankesätt finns hos dem då de reflekterar och planerar kring vad de ska göra i verksamheten och varför. Respondenterna uttrycker att det ska finnas en mening för barnen med de aktiviteter som sker i förskolan. Generellt så uttrycker respondenterna att didaktiska frågor finns i bakhuvudet som en vana i planering men att det inte synliggörs i arbetet.

Respondenterna menar att i deras arbetsprocesser på förskolan så finns en del faktorer som är betydelsefulla för att barn ska få möjlighet till lärande samt att det finns faktorer som begränsar dessa möjligheter. Samtliga förskollärare nämner betydelsen av pedagogens förhållningssätt till de lärprocesser som finns och vad som är betydelsefullt för barnen att erfara på förskolan som antingen det som lyfter barnen i deras lärande eller vad som begränsar barnen. Ett flertal respondenter belyser pedagogens förmåga att se varje barn, att vara lyhörd, flexibel samt att ha ett öppet sinne gentemot barnen som betydelsefullt för barns lärande. Detta kan vi se stämmer överens med det som Broström (2012) beskriver i sin artikel. Han menar att en pedagog ska kunna vara flexibel i sitt tänkande, kunna gå på känsla och anpassa sig efter barnens intressen och tankar. Han menar att detta är ett arbetssätt som är utmanande men samtidigt så stärker det barnen i deras utveckling och lärande. Broströms (2012) synsätt stämmer även överens med John Deweys syn (Hartman et al., 2004) som menade att förskolan/skolan ska vara en plats för individen att utveckla och stärka sin intellektuella kapacitet. En plats för barnen att testa och prova nya saker för att utveckla och stärka sina erfarenheter och införskaffa nya kunskaper.

När vi tar del av respondenternas uppfattning av vad som kan begränsa barnen i deras lärande så anser hälften av dem att faktorer som barngruppens storlek och antal pedagoger kan bidra till att barnen får begränsad tid och möjligheter till utforskande som kan leda till lärande. En respondent nämner betydelsen av att kunna gå in i professionen och skapa en bra lärandemiljö för barnen trots att det kan finnas hinder och begränsningar. Två av respondenterna menar att det handlar om ”att göra det bästa med det man har”. En annan respondent menar att de vuxna ofta är vad som begränsar barnen i deras lärande med regler, planeringar, avbrytande och nejsägande. Av detta resultat kan vi se att förskollärarens förhållningsätt påverkar barnens möjligheter till lärande. Detta är något som stärks i Jonssons (2011) avhandling, då hon refererar till en australiensisk studie (Berthelsen, Brownlee & Boulton-Lewis, 2002), de menar att pedagogens barnsyn och förhållningssätt är av vikt för vad som lärs ut på förskolan. I studien framkommer det att det är av betydelse att förstå innebörden och förhållandet mellan kunskap och lärande hos pedagogen. En pedagog med rätt förhållningssätt till dessa begrepp använder olika situationer på förskolan till att göra barnen delaktiga i deras egen utveckling och lärande.

Vi upplever att arbeta som förskollärare kräver ett flexibelt tänkande som ska kunna anpassa sig efter barnens intressen och behov, att kunna vara här och nu med barnen och kunna agera utifrån situationer som inträffar spontant på förskolan. Det kräver en medvetenhet och ett reflekterande arbetssätt för att upptäcka/se om olika handlingar stärker eller begränsar barnen. Detta synsätt kan vi även se hos Harwood et al. (2013) då de i sin artikel belyser betydelse av att förskolläraryrollen är en komplex roll att inta, att vara förskollärare är att vara en mångsysslare. För att kunna inta denna komplexa roll som förskollärare så bör individen enligt Marton (1980) refererad i Sheridan et al. (2011) förfoga över att kunna vara social och kommunicera med barn men även ha en pedagogisk kunskap då det gäller barns utveckling och lärande. Samtidigt nämner Marton (1980) även betydelsen över att ha kunskap i det pedagogiska lärandet till barnen och att pedagogerna använder sig av ett didaktiskt arbetssätt.

Förskollärares förhållningsätt anses vara en viktig del även i arbetet med att stödja och utmana barn i deras lärande. Förskolläraren bör ha en vilja och ambition av att lära känna barnet för att kunna utgå ifrån det individuella barnets behov och intresse. Vi kan se av resultatet att åter igen blir förskollärares barnsyn och förmåga att närma sig barnens perspektiv en väsentlig förmåga att ha i yrket. En respondent anser att det är viktigt att ha en inställning att det hela tiden kan ske och skapas läroprocesser i vardagen på förskolan, samt att kunna utnyttja tillfällena som dyker upp till att följa barnets initiativ trots att det kan finnas en klar planering att utgå ifrån. Det är tillfällena som kan leda till att utmana och stödja barnet i en betydelsefull läroprocess. Vi upplever utifrån resultatet att de flesta av förskollärarna använder sig av ett informellt lärande mer än ett formellt, de utnyttjar tillfällena och frångår sina planerade situationer för att ett lärande ska ske på barnets nivå. Sommer (2005) belyser att pedagogens förmåga att se barnet som en kompetent individ som är delaktig i sitt eget lärande, är en stor del till att ett lärande sker hos barnet. Vidare menar Sommer (2005) att det är av vikt att som pedagog kunna skapa tillfälle och situationer som är betydelsefulla för barnet, att de uppmuntras till att prova på olika saker samtidigt som pedagogerna finns där för att hjälpa till vid behov. Sommers (2005) synsätt att se barn som kompetenta individer stärks av Bruner (1996) refererad i Sheridan et al. (2011) som också menar att barn är unika och kompetenta individer och vad som lärs ut på förskolan styrs av pedagogens barnsyn deras förhållningssätt till att kunna se barnet som en kompetent individ.

Resultatet visar att förskolans viktigaste uppdrag kring barns lärande är att ge dem förutsättningar för att utvecklas socialt för att sedan ta sig an fördjupade kunskaper inom olika områden. Samtliga respondenter menar att det är viktigt att arbeta med att barnen fungerar i en grupp, respekterar och kan ta hänsyn till varandra samt inser människors lika värde. Detta resultat kan vi också koppla till en studie av Sheridan et al. (2011) som visar att en vanlig uppfattning hos förskollärare är att barn behöver utveckla sociala förmågor innan de utvecklar kunskaper inom olika ämnen, det innebär att förskolan utvecklar en grund som barnen behöver i skolan för att lära sig och utvecklas inom andra områden. Respondenternas belysning av det sociala samspelets betydelse är även centralt i det sociokulturella perspektivet då den sociokulturella teorin belyser vikten av att barn

skapar och utvecklar sitt lärande i interaktion med andra människor. Vi kan då se utifrån det sociokulturella perspektivet att även i erfandet av det sociala samspelet så kan också annat lärande ske samtidigt då interaktionen mellan människor ger ny information och erfarenheter som utvecklas till individuell kunskap. Smidt (2010) refererar till Bakhtin som menar att individen internaliserar information utifrån det som anses vara betydelsefullt, vilket resulterar i att varje individ utvecklar olika kunskaper beroende på deras individuella erfarenhet.

Jonsson (2011) nämner även i sin avhandling betydelsen av att få ta del av det sociala samspelet som sker på förskolan samt vikten av att lära sig kommunicera för att kunna vara en del i det sociala samspelet på förskolan. Hon menar att för att kunna samspela med andra så krävs en form av kommunikation och här ges då ett tillfälle till att träna på språket för barnen. Vygotskij menar att språket är en av de viktigaste faktorerna för den kognitiva utvecklingen. Säljö (2000) menar också likt Vygotskij att språket är en viktig del i barnets kunskapsutveckling. Språket är det verktyg som för vidare människors erfarenheter och tankar för andra att ta del av. Denna förmedling från människor och andra kulturella redskap bearbetas individuellt och kan bidra till en utökad kunskap eller en helt ny kunskap. Säljö (2000) menar att dessa processer pågår ständigt där barnet är delaktigt i sin egen konstruktion av kunskap. Respondenternas uppfattning av att den sociala utvecklingen och förmågan att samspela med andra är en betydelsefull grund att erfaras i förskolan. Utifrån Jonsson (2011) samt det sociokulturella perspektivet kan vi förstå att kommunikationen och språkets utveckling påverkar barnens sociala samspel.

Vi upplever att respondenterna anser att ämnesinriktade kunskaper som matematik, läsutveckling etc. inte är ett lärande som är av största betydelse att barnen får i förskolan. Dock så menar de att det bara är positivt med tidiga erfarenheter inom dessa områden. Det framgår att det är viktigt att barnen utvecklas socialt och socialiseras med normer och värderingar som samhället och förskolan eftersträvar i tidig ålder för att klara att möta olika utmaningar enskilt och tillsammans med andra vidare i livet.

Denna studie har bidragit till insikt i hur förskolan utvecklats till en verksamhet där barns lärande är mer i fokus nu än tidigare samt att förskollärare inte har en stark uppfattning av att deras yrkesroll innebär att vara en lärare som undervisar. Studien visar att förskollärares förhållningsätt påverkar barnens möjligheter till lärande och blir därför den viktigaste faktorn i förskolan som en start på det livslånga lärandet.

5.3 Förslag på fortsatta studier.

I vårt resultat har det framkommit att förskollärares förhållningssätt är betydelsefullt för barns möjligheter till utveckling och lärande i förskolan. För att undersöka vidare inom ämnet barns lärande skulle forskning kunna genomföras i ett specifikt ämne, för att där se hur förskollärares förhållningssätt och arbetssätt kan påverka barnens utveckling inom det specifika ämnet. Vidare forskning kan även vara att göra en större studie kring förskollärares syn på och uppfattning av den egna yrkesroll samt hur förskolläraren ser på begreppet undervisning och om förskolan är på väg mot att bli mer lik skolan.

Referenser

- Brante, Thomas (2009). Vad är en profession? Teoretiska ansatser och definitioner. I M. Lind (Red), *Profession och vetenskap – idéer och strategier för ett professionslärosäte*. (s 15-34). Högskolan i Borås.
- Broström, S. (2012). Curriculum in preschool. *Nordisk Barnehageforskning*, 5, s. 1-14.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (Uppl.2) Stockholm: Liber.
- Fagerli, O., Lillemyr, O-F. & Søbstad, F. (2001). *Vad är förskolepedagogik?* Lund: Studentlitteratur.
- Hartman, S., Lundgren, P & Hartman, R-M. (2004). *Individ, skola och samhälle: utbildningsfilosofiska texter/John Dewey*. (övers.) Stockholm: Natur och Kultur.
- Harwood, D., Klopper, A. Osanyin, A. & Vanderlee, M-L. (2013). It's more than care': Early Childhood Educators Concepts of Professionalism. *Early years*, 33, 4-17.
- Jakobsson, A. (2012). Sociokulturella perspektiv på lärande och utveckling – lärande som begreppsmässig precisering och koordinering. *Pedagogisk forskning i Sverige* 2012, årg. 17, nr. 3-4, s.152-170.
- Jensen, M. (2011). Informellt lärande i fritidshemmet. I A. Klerfelt & B. Haglund (Red.), *Fritidspedagogik – fritidshemmets teorier och praktiker*. (s 95-114) Stockholm: Liber.
- Jonsson, A. (2011). *Nuets didaktik: förskolans lärare talar om läroplan för de yngsta*. Licentiatavhandling Kristianstad: Högskolan i Kristianstad. Kristianstad.
- Kvale, S. & Brinkman, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Kuisma, M. & Sandberg, A. (2008). Preschool teachers and student preschool teachers thoughts about professionalism in Sweden. *Educational Research*, 53:4, 415-437.
- Martin Korpi, B. (2006). *Förskolan i politiken: om intentioner och beslut bakom den svenska förskolans framväxt*. Stockholm: Utbildnings- och kulturdepartementet, Regeringskansliet.
- Pramling, N. & Pramling Samuelsson, I. (2011). Introduction and Frame of the Book. I Pramling, N. & Pramling Samuelsson, I. (red.), (2011). *Educational Encounters: Nordic studies in early childhood didactics*. (s.1-14) Dordrecht: Springer.

- Pramling Samuelsson, I. & Sheridan, S. (1999). *Lärandets grogrund*. Lund: Studentlitteratur.
- Pramling Samuelsson, I., Sommer, D. & Hundeide, K. (2011). *Barnperspektiv och barnens perspektiv i teori och praktik*. (1.uppl.). Stockholm: Liber.
- Sheridan, S., Williams, P., Sandberg, A. & Vourinen, T. (2011). Preschool teaching in Sweden – a profession in change. *Educational Research*, 53:4, 415-437.
- SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- SOU 1972:26, 27. *1968 års barnstugeutredning (1972)*. Förskolan: betänkande. D. 1. Stockholm: Liberförlag/Allmänna förlaget.
- SOU 2002:121. *Skollag för kvalitet och likvärdighet*. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer.
- Skolverket (2010). *Läroplan för förskolan Lpfö 98*. ([Ny. rev. Utg.]). Stockholm: Skolverket.
- Smidt, S. (2010). *Vygotskij och de små och yngre barnens lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Sommer, D. (2005). *Barndomspsykologi – utveckling i en förändrad värld* (2:a rev. Utgåvan). Stockholm: Liber.
- Stensmo, C. (2002). *Vetenskapsteori och metod för lärare – en introduktion*. Uppsala: Kunskapsföretaget.
- Sträng H, M. & Persson, S. (2003). *Små barns stigar i omvärlden*. Lund: Studentlitteratur.
- Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.
- Vetenskapsrådet (2011). *God forskningsed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Östman, L.(2000). Didaktik: Perspektiv och problem. I Säfström, C-A. & Svedner, P-O. (Red), *Didaktik och didaktisk kompetens* (s.66-.79). Lund: Studentlitteratur.

Bilaga A

Till förskolechef/biträdande förskolechef

Hej!

Vi heter Erika Lind och Camilla S Jansson och vi läser sista terminen på förskolläraryrket på Högskolan i Gävle. Vi arbetar nu med vårt examensarbete i detta arbete vill vi ta del av förskollärares syn på barns lärande.

För att ta reda på mer om detta så behöver vi intervjua ett flertal förskollärare, förhoppningsvis kan vi intervjua förskollärare på er förskola. Tillsammans kommer vi överens om en tid som passar dem bäst, vi ser gärna att de avsätter ca 45 minuter för detta tillfälle. Vi kommer att använda en diktafon under intervjun.

Intervjusvaren kommer att behandlas och redovisas konfidentiellt enligt de etiska riktlinjer som HiG följer. Deltagandet är frivilligt och att du som informant kan avbryta intervjun när som helst.

Har du frågor eller behöver ytterligare information angående undersökningen så kontakta oss gärna.

Med vänlig hälsning

Erika Lind och Camilla S Jansson

Bilaga B

Hej!

Vi heter Erika Lind och Camilla S Jansson och vi läser sista terminen på förskolläraryrket på Högskolan i Gävle. Vi arbetar nu med vårt examensarbete i detta arbete vill vi ta del av er förskollärares syn på barns lärande.

För att ta reda på mer om detta så behöver vi intervjua ett flertal förskollärare, förhoppningsvis kan du vara en av dessa. Tillsammans kommer vi överens om en tid som passar er bäst, vi ser gärna att ni avsätter ca 45 minuter för detta tillfälle. Vi kommer att använda en diktafon under intervjun.

Intervjusvaren kommer att behandlas och redovisas konfidentiellt enligt de etiska riktlinjer som HiG följer. Deltagandet är frivilligt och du som informant kan avbryta intervjun när som helst.

Har du frågor eller behöver ytterligare information angående undersökningen så kontakta oss gärna.

Med vänlig hälsning

Erika Lind och Camilla S Jansson

Bilaga C

Intervjuguide

1. Anser ni att det är mer fokus på barns lärande nu än tidigare?
2. Anser ni att förskolan bedriver undervisning?
3. Har ert arbetssätt kring barns lärande förändrats?
4. Anser ni att er yrkesroll har förändrats?
5. Utgår ni från ett didaktiskt tankesätt tillsammans med barnen?
6. Vad ser ni som betydelsefullt för barns lärande?
7. Hur arbetar ni för att stödja och utmana barns lärande?
8. Finns det något som kan begränsa barnen i deras lärande?
9. Vad upplever ni som viktigt att barn lär sig i förskolan?
10. Vad anser ni att er roll som lärare innebär i förskola

